

МЕГАЛЯ АЙТЕЙТЕ!

ВЕЛИКОГО БАЖАЙТЕ!

ЗМІСТ

	стор.
<i>Т. П—р</i> : Новим шляхом	177
<i>Р. Ска—ський</i> : В тюрмі	178
* * * Наші недомагання (Анкета)	180
<i>І. Л-о</i> : Молитва ночі	184
<i>Леся Верховинка</i> : Ідиля	185
<i>Й. Скрут</i> : Жіноче питання	185
<i>І. Зірка</i> : На цвинтарі	188
Бібліографія	188
Зі студентського життя	193
Оповідки	198
Некрольоги	198
<i>Додаток</i> : „Наш Пралор“	
<i>П. Стефанійшин</i> : Світ радощів	201
<i>І. Главич</i> : Гуртова праця	201
<i>А. Теріс</i> : Ялиці	205
<i>М. Курцеба</i> : І до Марії	207
<i>О. Соломаний</i> : Панахида	208
<i>О. Корба</i> : Приязнь	208

ПЕРЕДПЛАТЯ

Галичина й Польща на 10 ч. 100 мп.

В інших краях до кінця року (ч.ч. 10. 11. 12.)

Приднір. Укр.	5000 грив.	Югославія	25 к.
Буковина	20 левів	Німеччина	25 м. н.
Чехо-Словаччина	25 с. к.	Швейцарія	10 фр.
Австрія	100 кор.	Франція (й колонії)	10 фр.

Англія (й колонії) річно 1 ф. шт.

Америка річно 2 дол.

Передплату зпоза Галичини й Польщі висилається в місцевій валюті банковим чеком у порученім листі на адресу: **ЛВВІВ, СО-**
— — ДОВА 4. М. Мох, (для Адміністрації „Поступу“. —

Ціни оголошень :

1 стор.	4000 мп.	1/4 стор.	1500 мп.
1/2 „	2500 „	1/8 „	1000 „

Від Адміністрації.

Відкупимо якусь кількість примірників 2-3 числа „Поступу“ й запла-
тимо по 50 мп. за 1 примірник. Охочих до продажу прохаємо повідомити нас
карткою.

Всіх П. Т. Передплатників і Комісантів, що ще не вирівнали своїх зобов'язань,
просимо зробити це як найскорше. Задержування належитості не
лише приносить нам поважні страти, але крім цього наражає на численні
влопоти. В інтересі культурного діла не бажаємо вводити в нашому видавничстві,
практикованого деіноді здержування висилки.

Поширенням „Поступу“ занялися :

К. Панас гімн. Львів. — В. Фурикевич гімн., Львів. — Ст. Серкез гімн.,
Львів. — Г. Серкезівна семин. Львів. — о. С. Баранів, Жовква. — Р. Мамчин
гімн. Золочів.

Переписка Редакції.

Всім П. Т. Читачам, що за час ферій своїм висказаним, написаним
або випечатаним словом причинилися до поширення нашого часопису,
складаємо на цьому місці щиро подяку. Цим Ви причинилися до культурного
поступу, якому служимо. Також дякуємо щиро за численні жертви на пресовий
фонд, якому в часті завдячуємо дотеперішнє здержання часопису помімо величезних
коштів печатання й можливо низької ціни передплати, якою бажаємо
часопис зробити доступним як найширшим кругам.

Думаємо, що буде до речі подати до відома, що „Поступ“ иде до всіх
(крім Австралії) частей світу й майже до всіх європейських держав, отже
м. і.: до Єгипту, Альжиру, Харбіна, Бразилії; до Англії (British
Museum), Франції, Італії, Югославії, Литви, Естонії і т. д. Незабаром
сподіємося мати окремих тов-шів кореспондентів у всіх культурних осе-
редках Європи й поза Європою. У виду цього прохаємо тов-шів і тов-шок, що
перебувають поза Україною на стало, чи на еміграції подавати до нашого
часопису відомости про відносини, серед яких живуть, вісти зі студентського
життя і т. і. О те саме прохаємо й П. Т. старших громадян. Цим робом усі зна-
тимемо про себе, і також інші народи, особливо студентство та інтелігенція до-
відаються про нас.

Тов-шів (зокр. із гімназій та інших сер шкіл поза Львовом, Пере-
мишлем та Станиславовом просимо надіслати звіти з організаційної діяльності
й загалом показати більше сміливости, чим досі. Інакше загал читачів догаду-

НОВИМ ШЛЯХОМ.

Хоч як милі бувають ферії, то проте не без радости вертає молодь у шкільні мури. Гомовять шкільні сали, з цікавістю виждає молода громада перших слів нового професора, або нового предмету. Позабулися минулі, торічні злидні, тягарі та невдачі, надія на гарву сьогорічну долю переймає молоді серця.

Та притім годиться хвилю призадуматись, чи справді гарна надія оправдана, чи човен студентського життя попливе супокійнішим руслом, чи не загрожують йому незнані небезпечні кручі та підводні скелі? Така сама надія переймала наші серця й торік, й тому два літа, й тому літ три й більше. А якже частенько рік за роком ця гарна мрія заводила. Скількиж невдач приносив кожний рік зі собою; невдач у науці, невдач у творенні характеру. Скільки разів може човен нашого молодого життя перевертався на бистрих водах! Скільки смутку й горя приносили довгі місяці шкільного року. Скільки разів невмірущий голос у вашому серці строго картив вас за наші явні й неявні переступи: „ти прогайнував марно дорогий час, навів на родичів і рідню хмару смутку, витиснув з їх очей слези. Ти подоптав легкодушно лелію своєї невинности, ти затроїв або вбив ніжненьку душу брата іддю поганих слів та лихого праміру; твої літа й твої сили пропадають, ти йдеш темрявим шляхом гибелі..“ Так говорив голос торік, так літ тому два, так літ тому три й більше. І з кожним новим роком нові гарні надії, нові рожеві мрії, нові свідомі й несвідомі постанови й нові.. невдачі, й нове, різноманітне горе.

І якаж доля жде нас із нашими мріями в незнавій сьогорічній і дальшій будучности? — Така сама. Знова мрії, знова надії, знова невдачі, знова горе. А деж радість життя, деж унутрішня сила, деж енергія для праці для загального добра, деж і колиж найдеться щещене мріями щастя?

Не найдеться. Не змінить будучність сама шляху життя, вона сліпа й жестока. З дальшими літами зростуть невдачі. Зросте горе, не засвітить сонічко щастя та вдівілля в наше віконце.

Omnis suae fortunae faber; кожний сам виковує свою долю; кожний сам звернеться мусить на новий шлях.

Який новий шлях, запитаєте. Щоби не вимагати нараз за много, подам дві думки.

1. *Serva ordinem et ordo te servavit*. Хорони лад, а лад тебе захоронить. Заведім найперш лад у нашому часі, в наших заняттях. Маєш чимало свобідних годин серед дня. Розложи їх гаразд на працю, на забаву й відпочивок. Напиши або затам собі розклад праці — по званому принципі: *primum necessaria, deinde utilia, tum iucunda*. Начеркни цей розклад на 2—3 тижні на пробу, а так коли він покажеться пригожим, хай стане нормою життя серед шкільного року. Від цього ладу не відступай ніколи без разумної причини

Хай він буде мовби залізним перстеном, що вватиме твою неперемінність. Розмірно мало труду вимагатиме його збереження. Рішучий, скорий акт волі не дозволить розірвати зладженого розумом перстена.

Такий зверхній лад вплине незабаром на лад у нутрі твоєї душі, заведе в ній супокій та силу; праця над характером найдеться на простій дорозі, замість володіння пустих, або лихих забаванок, володітиме почуття обов'язку. *Ordo dux est ad Deum et, quae a Deo sunt, ordinata sunt.*¹⁾ Так каже розум, так також каже релігій.

2. *Obtempera vos*; слухай голосу своєї совісти. В кожній людині: християнині, чи поганині, цей голос одзивається. Гомонить у старця, гомонить у дитини, відзивається в радості, відзивається у смутку, не затихає в дома, не затихає в дорозі, остерігає перед небезпечкою, хвалить добре діло, картає за діла лихі. Ніколи цього голосу не зможеш убити, не втічеш перед ним на край світа; він піде з тобою й у глибину землі й на широкое море. Й усюди спроба його зівсім знищити заведе, й ніяка сила його з твоєї душі не вирве.

Слухай цього голосу; слухай скоро, рішучо, сейчас, як він загомонить. Тоді легкою твоя перемога, тоді він загомонить тобі похвалою та радістю. Слухай його, бо він веде тебе до характеру, до свободи, до радості, до щастя, до глибокого супкою, до сили. На противний голос, легкодушний голос лихих, чи пустих товаришів відповіди сміло: „На те не позваляю мені голос совісти“. Така відповідь гідна чоловіка, гідна християнина — навіть у легкодушного товариша викличе внутрішню пошану.

Отце новий шлях, на який вступити нам треба з починком нового шкільного року, шлях ладу, шлях совісности. Лише на цьому шляху сповниться наша свіжа надія, здійсниться наша гарна мрія. Лише така молодь стане не лише внутрішньо сильна та щаслива, але зможе витворити сильний щасливий народ. Лише цим новим шляхом дійти зможемо до збудування сильної, щасливої України. Всякі інші шляхи ведуть лише до нової руїни. Йдім усі рішучо новим шляхом життя!

Р. Ска-ський.

В тюрмі.

Їх, біля сотки полонених, пригнали саме з роботи. Нетерпляче ждуть тепер „менами“. Шнурком посідали поуз ковського, тюремного муру зі слідами горячки на попадаючих устах, з п'яною нужди на воскових обличчях! Над ними хилиться тівь тюремної церкви, бере в холодні долоні їх жовті, збідовані лица та вглядається в їх утомлені очі невимовною тоскою. Зазирає в душу сумом та нудьгою. І та невисказана нудьга заражує чоловіка, втискає йому в горло кістку, займає груди полум'ям жаху та туги й велить летіти на волю...

Хочби лобами мур прийшлося розбивати!..

— Чи полетілиби?

Вони такі помучені, такі безсилі..

¹⁾ Св. Августин.

Колиж цю зупу подадуть? — сверлить у кожнім нерві безсердешно голод.

... такі голодні...

Подали. Розхрістані кухарі внесли на подвіря великий казан паруючої юшки, що на неї спалили кусники чорної конини. Запах гнилої капусти велить догадуватись, що у споді є щось трохи й „густого“... Задзвонили шальки, розлягся тут і там стогін при уставанні і сирій гурт уставився слухяно у двійки.

Роздача добігала до кінця.

Аа! ти ївби вже вдруге? — всіхнувся грубий, червоний кухар до молодого Бойка, що підсувався щораз ближче до кухаря з чистою вже посудиною в руках, та побожним виразом в оці.

— Скажи, за що тут попався, то дам...

— Ги—ги... За корбу — лиснув зачеплений двома рядами жовтих зубів завеликих до його зісохлих уст.

Його провиня з корбою була загально відома в таборі й вивіжувала не раз цілу зливу кпин у його сторону. Він десь, пасучи вівці, звайшов посовану, телефонічну касету й уставив її у своїй колибі на пасовиці. Найбільше подобалася йому гарно виточена корба, коло якої все майстрував. Підглянув це раз жандарм і, недовго розбираючи, признав його винним на шкоду армії. І Павлунь „за корбу“ дістався до криміналу...

Тепер підставляв саме свій казанок під глибоко шановану хохлю пана кухаря, коли одно почуте слово зелектризувало цілу його істоту. Казанок випав йому з рук.

— Сліпий іде! — пронеслося між полоненими. Щось гидкого й колючого підійшло з тим словом до грудей і розплилося відразом та ляком. Павлунь перший почав утікати.

З другого кінця подвіря хитрим, котячим кроком зближався, підбиваючись у ході, джигурючий підофіцер. Він славний був із жартівливої вдачі й вона то будила в полонених таку гидь. Бо й позволяв він собі на болючі жарти. Злий, невідступний усміх, що розливався на його лиці, крився загадочно під чорною перепаскою, яку носив на лівому оці. Казчук у руці й той усміх на обличчі, що здавалося випорпував із його мізгу нелюдські помисли жартів, переймав ляком та безрадною злістю зломані злидними постаті полонених.

Нікому не бажалося стрінутися з тим чоловіком. Бігцем, наскільки позволяли плентаючі ноги, подались усі полонені до коридорних дверей. Біля дверей учинився великий натовп. Дижурний розбавився тим, як назвав, елементарним жахом і забажав ще більшої суми цієї своєрідної роскоші. Пустив у рух свою нагайку, окладаючи густим дощем ударів спини тих, що бігли позаду. З новою силою кинулись биті до дверей і натиснули на передних. Слабий Павлунь, який саме вбігав у двері, піткнувся й упав під ноги гнаних товаришів. А на заді жартував-пютував „сліпий“.

З трудом піднесли Павлуня два товариші з землі й завели його, столоченого до келії. Закровавленого та заболоченого посадили на вязці гяблівки, що весь час служила йому постіллю. В келії заволоділа мовчанка. Кожному було ніяково, кожний почував у босій стопі дотик Павлунового тіла та обвиняв себе в нещастю, яке стрі-

вудо товариша. На лиці кожного малювалося пригноблення, яке має дитина, бачучи насуплене лице матері. Але вистане її усміх, а вже діти загуляли знов... Подібного опрощення ждали товариші від Павлуня, бажали видіти, що він не терпить, що він не сердиться, бажали з лекшою свістю йти на пополудневу роботу.

Дарма. Зморений голодом та холодом Павлунь занадто потернів у нинішньому „жарті“. З носа та з кутиків уст спливала йому потічками кров, яку втирав він час від часу забрудженим рукавом, з трудом підносячи потовчену руку. Один з товаришів скочив по воду. — Чути було, як він при брамі просив стійкового, щоби пустив його на другий бік подвіря, до студні. Вартовий погрозив прикладом від кріса і стрілець мусів вернути з нічим.

А Павлунь сидів мовчки, німий з перестрахи чи з надмірного болю. Лиш очі дивилися наперед, нічого не бачучи, заходичи каламутною сльозою.

До келії влетів з нагайкою жовнір — виганяти на роботу. Вчинився рух; полонені поспішно вставали зі своїх місць. Жовнір розглянувся, чи хто не отягається. Побачивши сидячого Павлуня, він екипів з пересердя.

— Вставай, худобо! — заревів, скочивши до нього. Павлунь рушив на силу вустами й видав із себе якийсь зойк, у якому тремтів увесь його біль. Жовнір зміркував щось, глянув на пораненого і втих — а відходячи, коннув його з такою ненавистю та силою, що Павлунь схилився від удару на бік і застиг у такому положенні. Дві вузкі ленти крові красили сухі гублівки, а з очей лилися нестримані, горячі сльози. А товариші без слова, пняним кроком покидали келію і збираючись у двійки, враз із іншими, рушали знов на роботу. Пара за парою переходили полонені з інших келій попри келію ч. 19. та бачили крізь отворені двері на вязці гублівок похиленого Павлуня, що з розброючою резігнацією зливав свою постіль теплою кровю та тихими, наболілими сльозами..

Наші недомагання.

(Анкета „Поступу“).

(4)

(Продовження).

По прочитанню Вашої анкети проняла й мене, Буковинця, охота, подати свою думку про недомагання укр. студентства і способи заради. Розуміється, що я буду тут говорити про укр.-буковинську молодь, бо іншої не знаю.

Найголовнішими недомаганнями укр.-бук. молоді: необразованість, брак власної думки, брак нац. почуття й безідейність. Одно недомагання випливає з другого, одно є наслідком другого.

Необразовані ми, бо не було кому нас виобразувати. Школа не давала нам ані стільки знання, кілько доконечно мати для сучасного життя, ні не виховувала нас на таких, щоб ми могли собі самі набрати того знання. Батьківський дім не дав вам також його, бо самі батьки не були так образовані, як цього треба. Радія, що нас учили, але радія, що нас не навчали. І ми вчилися, але ми не навчилися, бо не було нас кому зацікавити наукою. Нас учили, бо був такий наказ, а ми вчилися, щоб дістати добру ноту.

Та одного нас навчили, а властиво відучили і ми відучилися: нас відучили самостійно думати, а навчили на сліпо вірити старшим-владним і книжкам! Це нещастя, що 10-літній хлопець не думає самостійно. Якраз він думає сам, а 17-літній не втне вже цього. У цім лежать ціле нещастя.

Отже тверджу, що школа відібрала нам нашу вільну, критичну думку і не дала нам знання, хоч не буду розводитись нац пам, як воно сталось і чому, бо це не належить сюди.

У нас нема національного почуття, бо не було його кому породити. Є в нас хиба нац. інстинкти, але він не розвинувсь у свідоме почуття.

І деж мав розвинутись? У батьківському домі, де казали „вчися по панському, то й будеш паном“, чи в школі, де вчили нас майже всіх важних і неважних наук (у німецькій мові, отже цим надавали чужій мові і культурі більше значіння, аніж своїй; чи може в приватнім житті поміж інтелігентами, де всі плекали наввищередки чужу культуру й мову, а свого „низшого, мужичого“ стидались?

Нема в нас цього почуття, що моглоби викликати в нас бажання чогось вищого понад буденне, що могло би породити в нас ідею.

Наші бажання і мрії збігаються коло одного: теплої посади. До цього привчили нас наші провідники, чи то провідники в школі, чи в „громадянській“ праці. Маж і видали сломіж себе одного типа-провідника — Василька, що придушував всяку вільну думку і не любив образованих людей, а й із ідейними зумів впоратися.

В імі загально-людського поступу, а зокрема українського, треба нам виховувати вільно!) думачоких, образованих, ідейних та характерних молодців.

Та як це зробити? Загадка дійсно трудна. Найлекші способи були би ще: зложення кружків для молоді, що користувалисьб отцими средствами: відчити й розговорні вечери на теми різних ділянок, науки, книгозбірні з вибраними книжками, святкування памяти наших таланів та історичних подій, пізнання нашої історії й письменства, зложення маленьких кооперативних спілов, що далиби молоді змогу пізнати в ділі непереможну й побідосну силу зедичених партикулярних сил.

Дуже доброю організаційною формою бувби також пласт.

Та як це все в нас зробити? От на це не могу дати відповіді. Бо закладати кружків наша шкільна молодь не сміє, а користуватись акад. тов-ами заборонила власти тому, що „Союз“ почав улаждувати в тій цілі відчити й розговорні вечери, а ромунським властям це не сподобалось.

Тут згадаю ще про окрему причину недомогань акад. молоді. Світова війна вплинула дуже лихо на умі молодців і привчила їх до легкого життя та знищила всякі зародки ідейности. Й у цій верстві дуже трудно зарадити лихові це й тому, що в нас існують навіть окремі організації, що своїми гаслами легкого, примагнчивого життя (шаблі, фрак і дівчина!) приваблюють молодців до себе і просто відривають їх від ідейности.

Василь Вигнаний, Чернівці.

* * *

(5)

Коли взяти під увагу наше студентство (маю на думці покищо тільки студентів університету) прийдеється ствердити, що більша його частина рішучо не йде шляхами своїх завдань. Бо всяке діло розумної людини, о скільки воно має бути висловом її внутрішньої істоти, мусить годитися з девізом її світогляду. А що переважна частина наших студентів не має виробленого світогляду, опертого на тріvkих основах духового життя, тому то й до солідного виконання всяких вищих завдань є вона майже нездібна.

Що більша частина студентів університету не має ясного світогляду, виробленого невсипуючою прадею минулих літ і опертого на тріvkих засадах людського життя — про це переконається кожній, хто приглянеться бігові теперішніх студ. аборів, зїздів і т. п. Ухваляють там ріжні резолюції, переголосовують ріжні внесення, які по своїй суті більшості приявних є просто противні. А діється це тому, що рішуча промова многословного крикуна вміє вивористати нерішучість і хиткість безкригичних, пожадування гідних, голов, котрі ніколи й не намагались владнати своє життя по переконаннях своїй внутрішньої істоти. Та й аже уладнати його, коли в їхній душі немає піяних зисованих переконань? На те, чому вони вчора кланялись, нині плюють, а це, що сьогодні люблять, учора ненавиділи. Що більше. Чимало найдете нині й таких, що взагалі нічого не люблять, нічим не переймаються. До всього вони апатичні. І це саме є одною з найбільших хиб великої частини нашого студентства.

1) Редакція старатисьме в найблизшому часі пояснити зашпугане розуміння „вільности“, особливож у ділянці думання.

Коли бажаємо, щоби наш нарід простував шляхами культури й добра, треба полюбити його й переймитися ідеалами людства. Тай у загалі людина, що поза власною долею не цікавиться й не прикладає своїх рук до праці над поступом ближніх — не має права називатися інтелігентною.

Дальшою, не менше важною хвиною випишнього студентства це заразливий — що так скажу — шал до політиканства. Багато в цьому завинила війна, це правда, та все таки більше винне тут само студентство. Кудюю не підеш, якщо тільки опинишся в крузі молодих адептів не тільки права, але й прочих наук, тим самим попадеш у „circulus vitiosus“ politician. з якого не так легко видістанешся. Мусиш передусім зложити своє „ісповідання“ партії, потім вислухати аргументи контра, а вінці або забратися — якщо бажавш вийти ціло, або при- такувати. В протявному випадкові буде сварка.

Це вбійче, бо вже з молодих літ, у заранні наших сил бурмо те, що являється найміцнішою опорою майбутнього підйому нашого народа, а це: єдність і солідарність. На протазі довгих віків, а навіть і останніми часами, переслідувала наш народ манія бурення всяких авторитетів. Через те йому й не таланило... І дотіль ходитиме блудними стежками, докиль не зрозуміє, що в Хтось і щось, перед ким муситься схилити голову і в імя когрого почати нове життя в Правді й солідарности, далеко від усяких марних напрямків.

А хтож йому це вкаже, хто його цього навчить, коли його найкращі діти тут ні при чому, коли між ними самими творяться фермент і гніздиться гниль розвєднанія й невгоди?

Чиж не можна понад усі суспільні, політичні і пр. напрямки видвигнути якусь незрушену Правду, що єдналаб усіх під прапором народнього і вселюдського Ідеалу й гоїла невзгду, нетерпимість і просто ненависть душ, розворужених партійними гаслами?

Наші студентські організації випишнього часу не становлять тієї корпоративної стихії, що — наче весняні води — заливала передвоєнними роками молоді покоління нашого краю й гомоніла грозою сили й надії. На першу чергу видвигається в них інтереси політичної і суспільної закарски, а щойно другою рядну роль одіграє тут справа поглиблення знання й розуміння життєвих правд і засад.

Перед усякими зборами чи виборами метушаться по кутах „товариші“ та — не знаю, якби їх назвати — ну „куркули“, й радять над тим, якби то робом приєднати найбільше голосів на свій бік. А коли діло не по „товариськи“ піде, деякі з них підносять свої матесенькі, делікатні, спрацьовані руки до неба й кричать на всі світи: „чорна мафія“... Забувають сердешні ва те, що велелюдне товариство може мати різні гадки, та коли ходить о добро студентства — не сміє бути різниці гадок. Але ту саме заходять питання, чи їм ходить о добро студентства, чи тої партії, до якої зачислюються?

Не від речі буде натякнути й на те, що теперішні обставини самі собою жаробили в студентстві багато kwasів, які ще довгий час триватимуть.

На видівні студентського життя побачате сьогодні тривать і навіть тридцятькількалітніх мужчин, що мають за собою буйні дні військового прожитку й багату в події історію своєюю, інколи й занадто розгульного, віку, а поруч із ними 18—22 літніх, несмілих, мало практичних молодців. Силою самогож факту витворюється між ними якась нездорова атмосфера з прозвами обонільного незрозуміння, а часто й помітування й легковаження з одної сторони, та неохотою з другої. Легко зрозуміти, що в гуртовій праці може прийти між ними до конфліктів, а навіть інколи може бути праця неможливою.

Якби воно не було, все таки мігби дехто згадати недомогаєння нашого студентства хоч у часті оправдувати воєнним духом часу.

Та коли глянемо в глибину „життєйського моря“ наших студентів і переконаємося, що принайменше одній їх пятаки всаки вищі змагання й прямування до величчїх ідеалів людства є просто чужі — годі не проїтатися жахом і тривоєю. А коли взяти на увагу й те, що лише мінімальна частина нашого студентства є перейнята ідеалізмом і що найти нині студента, який ва життя й на світ не глядівши з точки матеріялізму, це річ не легка, — вигляди на будучину є мало відрадні.

Не має слушности цей, хто твердить, що в нашому студентстві брак патріотизму. Зате гіркою й болючою дійсністю є факт, що патріотизм нашого студентства є до краю спрофанований. Бо по правді любити вітчину може лише та людина, що вміє цінити духові скарби своєюю народа й розуміє його душу. А до цього конешна праця над самообрауванням й неспіваюче змагання до відняття народньої душі. І щойно тоді, коли єнімати народнього життя людина намагається пояснити психікою його минувшиня, а його прийдешність вважає залежною від помноження в першій мірі духових скарбів теперішнього поколєства — щойно тоді робить вона перший крок до правдивого патріотизму.

Колиж переконаєтеся, що велика, дуже велика, частина нашого студентства на всякі суспільні, народні чи які там небудь справи глядить очима матеріалізму і що терми майбутнього щастя народа чи одиниці вважає можливими тільки на матеріальних основах, а роль невмирущого людського духа узнає другорядною — то що скажете про дальші ступні до цієї чесноти? Чи повірите, що її найголовніший елемент: самовідречення, спроможе розвинутися в душі пересіяненій ідеями шайткого матеріалізму? Чи мотивом постукування такої одиниці вважатимете її сердешне й задушевне бажання просянати темну путь життя безтаганним цмогом світа?

Ніколи!

Такий осібняк не раз заходиться й плачем над долею „найменшого брата“, але те, в чім він бачить його долю, є часто зародком самогож щастя. Він забуває про те, що як довго життя духа в чоловіці марне й непродуктивне, так довго він буде бездоплим. Хочби просторі поля України що днини кривавила мания, хочби на широких степах надніпрянських вирости найкращі плоди землі, буйної української душі в шаленому розгоні по шляху руйнування, то вони не задовольнять і не зроблять її щасливою. Зробіть це хіба пізнання правдивих вартостей життя й розуміння життєвих завдань людини як оданиці, як члена суспільности і як сотворіння й дитини Великого Бога.

А щоби це сналося, треба ідейних людей і правдивих патріотів, що провадять народ в імя Правди й Духа, а не виключно в імя його матеріальних інтересів.

Чи теперішні студенти, з яких великій частині духові скарби народа чужі, шляхи його минулих днів незнані, корифеї його прямувань мало звісні — чи вони дають надію на його краще майбуття? Чи вони ауміють станути колись при кермі народнього судна? Чи вони зрозуміють душу й потреби народа, якщо вже сьогодні маловажають її, кладучи на перше місце його фізичне буття?

Чи нинішнє студентство дає заперуку країні долі нашому народові тим, що велика й то значно велика його частина майже не обанакомлена про суть правдивих ідеалів вселюдства і свого народа, а мало, дуже мало, обанакомлена з його історією й літературою?

Нашому розвитку народові в сучасну хвилю треба ідеалістів. Треба людей, які прадею над народом стедивлиб дорогу Правді, а не ложі, і які вірили би в побіду Духа. А між нашими студентами ідеалістів дуже мало, у деяких віра остала на побоявці, або дримає в весмілій, перішній душі, або квіцці цілим своїм змістом криється в пещених словах любови.

Нам треба людей характерних. Та добрий характер показується не лише в тому, що хтось и, пр. приходить точно на сходинах й додержує даного слова, але в безнастанному, постійному прямуванні до добра й у розумному владнанні життя. Навіть такі панки, що являються ревними прапівниками на студентській ниві, але рівночасно топчуть стежку до домів рознусти, навіть і вони повинні зрозуміти, що теперішня хвиля така страшна, від неї віє такою грозою смерті пілому людству, а зокрема нашому народові, що сама думка про гірку долю мільонів людей у нинішньому часі повинна їх од того відтягнути. А вжеж ніяким робом не мають вони права уходити за характерних!

Та навіть ідейністі і характерністі самі собою людину не доведуть до ціли. Во в усякому діланні й постукуванні треба саме здавати собі ясно справу з того, нащо так, а не інакше, я роблю, й до чого ця моя робота мене веде? Одним словом: треба мати ясний світогляд, собто суму відповідей на загальні, а там самітні і на всі подрібні життєві питання. А що лише невелика кількісті наших студентів його має, тому теж тільки невелика частина нашого студентства глядеть на світ отвертими очима.

Василь Небилівський.

(6)

На оголошену Хв. Редакцію аввету бажаю відповісти коротко. Наші студентські недомаганія (я маю ту на думці головню недомаганія духа й характеру) є ріжнородні. Не всі вони дадуться усунути через нас самих, та однак більшу частину лиха можемо усунути ми самі. Одним, по мойому переконанню найважливішим недомаганням, то брак освітної, глибокої, життям і діями вказаної християнської релігійности. Ми всі (кромі може нечислених одиниць) християни, — а як ходить о галицьке студентство, то й члени вселенської Церкви. А прещінь деж у нас правтичне християнське життя, деж праця в імя високих Христових ідеалів, де певна та свідома рішуча оборона найвищих дібр людства, котрі приніс Христос на землю, оборона Його Правди та Його правдивів, що одиноко є в силі відродити людство! Зрозуміла

це вже давно академічна й шкільна молодь інших, культурніщак як наш, народів і вже від давна згуртувалася в могутні товариства й союзи, щоби спільними силами й своєю й своєї суспільності долю будувати на цих основах, які повла найгеніальніший Будівничий, Христос. І не згадувати тут уже за молодь католицьку. Навіть молодіж не-католицьких християнських віросповідань утворила величезну „всесвітню федерацію академиків-християн“, що під цю хвилю числить більше чим 200,000 (двіста тисяч!) академиків і професорів унів. зпосеред усяких народів світу. Це правдива ганьба для нас, що ми, хоч християни, не маємо подібної організації. Бо хіба це кожному ясно, що й ці народи (Японія, Швеція, Франція, Німеччина), культурніші від нас, і їхня молодь академічна теж хіба не дурніша й їхні професори чейже не менше вчені від наших. Коли отже вони вважають одиновою дорогою до поступу гуртуватися під знамам Хреста, то хіба ми „вовниє“ студентство з „вовною“ освітою не видуваемо мудрішої дороги.

Та на що тут аргументації. Ми всі те бачимо, що лише вірність Христові, прийняття Його засад і переведення їх у життя зможе нам дати безсмертну душу славі й неоцінені культурні вартости. И тому доводче піти нам уже раз за своїм переконанням, скинути з управи академічних товариств таких товаришів, що виступають проти християнського світогляду, як егоїстичну кліку, що свою вузкоглядність і свою волю хоче нам накинати, й жити своїм, свідомим християнським життям. Це значить рішуче культурне діло. Тут нема кого й чого боатися. Пусти спрашаки „клерикальности“ можуть сьогодні лякати хіба неосвічених заскоружлих соціалістичних робітників, (бо трохи освічені вже на них розуміються), й може 14-літніх гімназістів, але не імпонують уже хочби й военному матуристові. За нами правда, за нами сила, за нами також цілий наш християнський народ. За релігійністю піде пошана часу, піде запонадлива правда, піде вища освіта, прийде витрвалість і навіть геройська вірність у суспільних обов'язках. За тим завиває до нашого духа певність себе, радість і вдоволення й охота до саможертви. За тим усім появляться незабаром зовсім інші як досі висіди нашої праці: праці научної, добродійної, суспільної, політичної, а також економічної. Це найуспішніший чинник і спосіб заради нашим духовим, а посередньо й іншим недомаганям. Всякому воно ясно; сліпий той, хто цього не бачить.

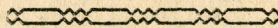
У виду цих яскрих фактів і ясної злогівки ставимо такі резолюції:

1. Нам, академічній мокодї доконче треба поглибити свою релігійність; у наших переконаннях через відповідну, солідну лектуру — в наших життях через вправиткування, ц. є рішуче виконування засад і примінення животворних судивнів християнства.

2. Щоби це певність осягнути, треба нам доконче стати в рядах такої академічної організації, що випробуваними способами стремить попри інші цілі до поглиблення християнського характеру.

3. Щоби скріпити наші сили до ділання в цім напрямі, запросити товаришів богословів до співраді з нами, як це діється в інших культурних народів.

Акад. Осип Сафат.

І. Л.—о.

М О Л И Т В А Н О Ч І.

Два ряди ліктарень, і світло їх бореться з тьмою. А поміж їми вулиця — осіяна їх сонцем, розсміяна жіночими очима, — палає гарячим духом содливого, парного Дива.

У брамі жде обдерта дитина на балька. — Лілея втоптана ногами в болото, труч ластівки на купі грою. — А з освітленого шинку лунає п'яний голос і дзенькіт битого скла. Крізь вікна бухає пара вонючої кухні. Мов сонце в нафті блимає за неї газове подума.

І сміх... і світло... і крик — які голосні, які нещирі! Стараються прогнати тьму ночі, забути смерть духа, замуштити сирегіт зубів.

А Дів розсунув своє павутиння і бавиться мухами... Омотує, і смокче кров живу зі серця. І не боїться їх світла, їх сміху, їх крику. Він має час, увесь світ це його панування, бо серце світа — лід.

(А може зійде Сонце, розвіє сітку Дива і стопить Волі лід?)

На кудрявих гніздах заснули ворони. Місяць зза хмар, мов з вулкану, піче світло мертвецьке мерцям.

А з двох боків вулиці — домовини палають і вриваються (як докір совісті в душу) свічі-ліхтарні у тему...

Ладісна тиха ніч... Вітрець і не ворухить листам тужних беріз. Сховався місяць за хмарки пестливі, й де-де лиш зірка блима зоміж них.

Самотня статуя Марії в кутрі городу. Зелена темнь каштанів — і добрі білі руки — і світло рожеве лампади, мов цвіт вишневий. І білі свічі довкола, у небо високе сніжать, — зпосеред зелені листя біленькі цвіти каштанів.

На тужних вітах берези мов слюзи перлисті лисніють. Червенеє сійво лампади мов спомин райдуги у них.

У неба нічний океан розвасалася туга природи за Світлом, за Днем, за Життям.

Од землі зривається у висоту небес струнка вежа. Ридає звук дзвінка з вечірня молитва.

Молитовну тишину дре ладісною рукою шелест. Ідуть мов ночі тіни стрункі черниці городом. Пливають білі корчуги між зеленню каштанів, рожевіють у світлі червеним лампадки. Ідуть попри Матір і здоровлять її знаком терціння Сина.

Ідуть засвітити свої серця червеною полумінню любови Покірному, Німому, Любому — за цих, що духом мруть.

Біленькі голубки, рожеве тепле світло, зелена темнь ночі. Стих вітер, місяць не блима — горять серця... з Божаним розмовляють...

і ясно їм у ніч...

Леся Верговинка.

І Д І Л Я.

Що це за море хвилює,
Що це за хвиля так грає?
— Ні — це не море, а поле:
Жито серпа дожидає.

Що за камінчики сині
із глибини виглядають?
— Ні, це блавати — цвіточки
Так головки піднімають.

Що це за човник барвистий
Морем пливе, потапає?
— Це ж красавиця — дівчина
В коси квітки зашитає!

Й. Скрут.

Жіноче питання.

(Продовження).

4. Приходиться мені тепер подати критичну оцінку жіночого питання бодай із кількох щоважніщих точок міркування. Багата на цю тему література звичайненько грішить безкритичністю, бо автори або водяться марненькою чемністю для жінки й тоді стають наслідниками таких женихливих молодичників, як Ульріх із Ліхтенштайну, як Боденштедт, або знова попадають у непомірований тон мови й лають жінку на чім світ стоїть, начеб виучувались цієї мови у школі Шопенгавера, або Штріндберга. Не треба й згадувати, що

при таких крайностях сама річ тратить на вартости, а кінцевий вислід нерівний, а то й фалшивий. При читанні дізнається вражіння, що давній, старинний світ зі своєю неприродністю, невмірою відродився. І справді не знають міри, а своїми писаннями псують лише загально-людський смак. А прецінь ця міра й середина є. Бож жінка це людина, котра захоплює собою половину людської суспільности. Отже як людину треба її оцінювати. Як оцінюється людину мужчину, так треба оцінювати людину-жінку.

Зачнімо найперше цю оцінку з точки естетичної. Правду говорячи, естетика не має нічого спільного з жіночим питанням. Тож властиво з цієї точки давати оцінку не йде, а навіть виглядає на недоречність. Чомуж однак часто зустрічати дається цього рода літератські комбінації, чому й на отьому місці освячується таку введінку?

Родиться це з тої простої причини, що многі звазеві естетики минулого століття своїми нераз невмісними заввагами, рефлексіями та епізодами витворили цілу школу під-естетиків „з Божої ласки“, котрі вмють у всім зайати становиско й на кожне питання відповісти з точки естетичної. Відповідають отже й на жіноче питання. По їхній думці, жіночий рух, саме під тим оглядом, що стремить до ватворення її культу, це ве помелка середновічча, але сущце поглиблення й заповнення естетики, бо з тою хвилею починається показувати, що жіночий рід, по своїй природі й сущности, є тим, що властиво є естетичне. Ні давній ні тепер іще оставшої пересадної чемности, гальянтерії не слід стидатися, цеж естетичні прояви безумовної вартости. ¹⁾ В інших знова так гладонько розв'язується жіноче питання, що читаючи їх, думається, що лише розв'язку якій маляр або різьбар, або який божесько натхнений, чи там лірично настроєний молодець, котрий у цілій вселенній помічує одно лише полумя й одну тільки гармонію й одно лиш уподобання — выбрану свого серця. ²⁾

Наглядно видиться до чого зміряють ті всі писання. Хочуть вони вмовити в суспільність, що естетика основою розв'язки жіночого питання в усіх своїх відтінках і очевидно основою такою, що повести мусить до цілковитого зрівнання жінки з мужчиною в усіх напрямках. І не дивниця. Якщо жінка є тою, що властиво є естетичне, якщо жінка єдиний первозвір та ідеальний предмет естетики, „вінець красною ідеалу“ ³⁾, так усе промовляє за тим, щоби вона що найменше зрівчалася з мужчиною.

Розв'язка, будь що будь, легка і проста. Але чи правдива?

Якжеж: правдива, коли естетика ніяк не є й не може бути основою при розв'язці питання, котре ціле входить у сферу духову. Ціллю естетики оброблювати красу, слідити її, взаємно зіставляти, а також підпомагати обичайність і виховання по обичаєвим правилам, але не творити красу, не виховувати й виховати обичайно, але не бути мірилом моралі. Тож фатальний це пересуд, начеб естетичні вприслугувало право, кснжу вайдену собою красу ривати в правах і обов'язках з другою. Не її діло признавати право чи його відмовляти, бо про те рішає внутрішня вартість, придатність, внутрішнє вивінування в усе потрібне до можливої рівноправности.

¹⁾ R. Kralik, Weltschönheit. Versuch einer allgem. Ästhetik. Wien 1894. 100, 102.

²⁾ Pl. A. M. Weiss, Apol. d. Christ. Freiburg 1905. I. 401.

³⁾ Lindemann, Gesch. d. deutsch. Liter. 604.

А далі, якщо естетичі вільно булоб вирішувати жіноче питання в сей так легкий спосіб, значилоб, що остаточно краса (тут: жіноча краса) булаб рішаючою умовиною в справі повнішого або менше повного зрівняння жінки з мужчиною. Як так, то якаж це смішна й буденна умовина! Краса, й то до цього жіноча краса рішалаб? Змінялаб біг річей? Вонаб нормувала тяжкі взаємини між мужчиною а жінокою?..:

Деж це розумно. Таж пн сама жіноча краса неунормована, не-вирішена, в дійсности це причепа, що є або її немає. Чи не так? Отворіть книгу людської історії, а провірите сказане. По думці Сократа жіноча краса, це короткотрєваючі найми, це чуже добро, після сильного вираження Біона, це прикмета природа, як хоче Платон, це хімера і мріянка мужеської уяви, яка охрещують її новіші письменники. Всі палкі балачки про правильність черт, про думку в оці, про чоло сяюче сяйвом грації, про маленьку відміну колірів ітд. у жіночім роді, це тільки мрії поклонників. Краса тіла, хоч доцільна і гармонійна, окремо взята, не творить краси жінки-людини. Погляди Шілера, Гетого й других не остоюються при докладній, об'єктивній критиці, а зза через свої рації, наваяні більше „поезією“¹⁾ річевістю, перейшли вже до історії. Пинішня естетика стоїть на становіску, що жінка з природи не є кращою від мужчини¹⁾. А можна навіть почути й таке, що мужчина, належно розвинений, естетично перевишає жінку.²⁾ Загально однак засаднича краса спільна жінці з усім, що вийшло з тих самих красивих і досконалих рук Творця. Додатковїж проміння, що ще кромі цього випітаються до жіночої краси (це передусім любість, поваба), не різнять її суцно від такогж розумного створіння в мужеськім роді.

Але хайби стало на тім, що краса в жінки повиннаб заважити в її долі-щастю. Тож чи малаб вона рішати тільки на час трєвання краси? Знаємо прецінь усі, що скоріш минається вона, як у мужчини. Пристрасть, злість зміняють її, маленьке недомагання-втомє, відбирає повабу, а час-літа то й крадуть її на завсїди.

А може рішалаб на цілий вік? Так тоді кривдиться других, а передусім провиняється проти поставленої собою засади. Впрочім мігби хто дуже добре ту саму причину прикласти до всіх нерозвинених, хорих, калік, словом некрасних жінок і опершись на вих, обстоювати засаду, що де нема краси, нема й мови про права. І так ті бідняги завсїди позісталиб поза правом.

Думаю, що з тих кількох слів показується, що справді естетика в жіночій квестії стоїть на боці і на розвязку цієї квестії впливу не має. Рівнож приймаю, що доконана вже правдива розвязка належить до неї, тому що тоді само питання прибирає останнє викінчення, досконалість, гармонію, яку назначив Найвищий Мистець двом людським родам при їхвїх взаєминах. Колиж поза тим естетика приписує собі якийсь голос у тій речі, минається зі своєю ціллю й присвоює собі права, які належаться обичайности, або як виражаємось загально, моралі.

(Дальше буде).

¹⁾ Гл. J. Jungmann, Aestetik. стр. 182. і сл.

²⁾ Dr. K. Lemcke, Estetyka, Lwów 1901. 195.

I. Зірка.

НА ЦВИНТАРІ.

На цвинтарі нічку і сумно і темно,
Лиш вігер часом загуде,
Неначе якусь то розмову таємну
З німими хрестами веде.

То казку чудову до них промовляє,
То знову затихне на мить,
І, знов засміється, і знов заридає
И у путь невідому летить.

О вітре могутній, тебе я благаю
Ти вістку мені принеси,
З коханого гробу, з південного краю
Хоч краплю живої роси.

Колиб я могла, тоб сама полетіла
З тобою в далекі краї,
Де в тіні смереків спить рідна могила,
В ній ірмі найкращі мої.

БІБЛІОГРАФІЯ.

Др. Вільгельм Єрузалем. „Психологія“. Из шестого німецького видання за дозволом автора переклав Григорій Кичун. Станіславів-Коломия. Накладом Видавництва „Бистриця“, 1921. (Ст. XII+187.)

Читачі „Поступу“ будуть без сумніву вижидати від нашого вісника не лише простого звідомлення, але й оцінки твору, що під наведеним заголовком іще в марті с. р. опустив друкарню. Дотична область знання, хоч невисказано важна, у нас на жаль лежить ще майже відлогом; отже кожда праця — хотай вона лишень переклад — що намагається виповнити сю прикру прогалину в нашій літературі, мусить викликати заінтересування. Крім цього імя автора — знамого віденського вченого — вже само через себе робить книжці як здається — чималу рекламу.

Супроти нас заявився Вив. Автор на стільки прихильним, що прислав привітну передмову до українського видання, в якій теплими словами висказує свою симпатію українському народові. Оцінюючи як слід його щирі почування до нашого народу, прислухаємо до висказання наших критичних уваг про Його „Психологію“ в українському перекладі. Се, що будемо при тім строго об'єктивними, почислять нам без сумніву Вив. Автор за добро...

На адресу Вив. Перекладача можемо сказати, що свою працю виконав зовсім добре. Мова пливуча, чиста, термінологія на загал влучна; видно, що „Психологія“ в перекладі зладжена зі значним вкладом праці й труду.

Потреба однак завважити, що Єрузалемова „Психологія“, так як вона являється в українським перекладі, не є вичерпуючим підручником психології, хоч зі слів перекладача виходилоби, що він за таку її вважає. Можна розправляти про те, чи є вона повним підручником цієї частини психології, яка є приписана в гімназіях — але не підлягає ніякому сумнівові, що ні в частині не вичерпує вона тих kwestій якими психологія мусить займатися.

В передмові до третього видання Вив. Автор виразно зазначує, що в заголовку книжки нарком пропустив слово „досвідна“ (себто: досвідна психологія). Гадаємо однак, що вплив се не влучно, бо Його „Психологія“ й у третім і в усіх прочих виданнях не перестала бути тільки досвідною. Також не має слушности автор, коли каже, що ця психологія, яка „перше називалася

раціональною або спекулятивною... сьогодні вже не має назви психології" (ст. V') В кругах компетентних мігби поінформувались інакше.¹⁾

Що автор свою психологію має вже за „самостійну“ науку, сього йому оспорювати не будемо, бо воно залежить від цього, як хто науку розуміє — (організованою вже системою певних висновків вона ще не є і на наш погляд не так скоро нею стане) — в кождім однак разі обмежується вона виразно і з натиском на досвід і для того вище згадане пропущення являється неуврадликим²⁾.

Не можна також прийняти без застереження висказу Автора, що психологія (розуміється досвідна) „незалежно від метафізичних передпосилко береться розсліджувати закони душевного життя“ (ст. V.). Твердження се можна прийняти тільки в тім розумінні, що психологія досвідна головню послугується методологією помічування та досвіду й свої заключення виводить лишень із помічених фактів (індукційною метою), а тому й не потребує з обсягу метафізичних аксіомів брати собі своїх власних, простих і безпосередних передпосилок. Але відкага тільки й зовсім від здорової метафізики та всі її аксіоми задалегідь відкинути, цього не сміє ані психологія, ані ніяка інша наука, хочби й як досвідна, коли не хоче сама себе звичечти. Є іменно, мези тими аксіомами деякі, що при всяким розумовім слідженні мусять бути узглядені, коли не яко прості передпосилки (Prämissen), то однак хочно як необхідні передположення (Voraussetzungen). — Звідси виходить, що кожда наука досвідна потребує метафізики; — вправді не на те, щоби від неї дістати свій предмет, але щоби отримати від неї до слідження цього предмету належне й відповідне освітлення. Такий дослідник, що відказується від здорової метафізики й відкидає її аксіоми, що при розслідах мають ним руководити, мусить хочно утворити собі який небудь фальшивий суррогат — у виді матеріалізму, чи пантеїзму, — який вправді також буде предмет йому освітлювати, але по своїому. Коротко сказавши: цілковите унезалежнення себе від розумної метафізики принесе психологові-дослідникові такі самі наслідки, які принеслоби кожному мислителеві чи дослідникові знехтування логічних законів правильного думання та розумовання.

В тій самій передмові до третього видання підчеркує Автор як „найзамітніше знами книжки з наукового боку“ це що в ній строго переведено й успішно використано „біологічний спосіб помічування душевного життя“. „При всіх психічних правах“, признається Автор, „питаємося, яке їх значіння для збереження життя особия й роду“. (ст. VII.) Воно є зовсім на місці, о скільки ходить о розв'язку поставленого питання, щодо поодиноких психічних проявів; але послугуватися цим, яко науковою метою до наукового з'ясування самих психічних проявів, значилоби, задалегідь обмежувати радію вступування цих явищ тільки для біологічних цілей.³⁾

Про саму ж книжку та й наукову стійність ми змушені отверто сказати що в ній є ще за много слідів матеріалістичного розуміння психічних явищ і трактування людської психології, а з другого боку за мало узглядення солідних і певних здобутків раціональної психології, які нинішній психолог-дослідник мігби з дуже великим хітвом використати.

¹⁾ Твердження автора, що психологія розумна (speculative Psych.) „творить частину метафізики“ (тж.) вимагає доповнення; не в вона іменно частиною метафізики списної себто загальної, але становить побіч космології й теодіцеї окрему галузь метафізики спеціальної.

²⁾ В сім пропущенні доволі слідний вплив т. зв. психологізму, себто теорії яка цілу філософію зводить до психології досвідної, згл. експериментальної.

³⁾ Метода „біологічного способу поминання психологічних явищ“ досить виразно виглядає на приміненні т. зв. „прагматизму“ до психологічних розслідув. Прагматизм утримує, що одним з правил (критерієм) правди є життява практичність; що логічне думання є підпорядковане життєвим цілям і змінюється у своїх пізнаваннях разом із поступом життя. Тому радить ученим, щоби всі наукові питання та проблеми слідити й розв'язували тільки під кутом їх життєвої практичності а такі проблеми, що цього життєвого інтересу не показують, полишали на боці. (Гл. William James: „Pragmatism“ вид. 6, р. 1907, в нім. перекл. 1908.) Ця теорія, релятивістичною також зветься, входить у конфлікт не лише з філософією, але й з кожною солідною наукою. Вправді в деяких наукових кругах із нездоровим напрямом найшла ця теорія признання, і приміненія одначе з другого боку одержала вона таку рішучу відрапу, що власливо не повинно для неї бути місця в науці. (Гл. Dr. Konst. Gutberlet: „Der Pragmatismus“ у „Philosophisches Jahrbuch“. Т. 21. (1908.) ст. 437—458).

Кажемо: В Єрусалемовій „Психології“ за много ще слідів із матеріялізму, хоч Впв. Автор висловлюється в деяких місцях зівсім не так, як матеріяліста (прим. про людську душу в § 6, і про свобідну волю в § 66 і 77.) тай у загальні знаменні є в наукових кругах, ако рішучий противник матеріялістичного світогляду.

Ця матеріялістична закраска найярвіше виявляється в цілковитім знехтуванні ріжницї межі психічними проявами т. з. органічними, які належать до життя зміслового, а явищами неорганічними, отже нематеріальними, якими об'являється в чоловіці життя розумово-духове. Ця ріжниця в психічних явищах всіх трох груп, які переходять психології (пізнавання, почування і хотіння) є так наглядна, що до її завважання і сконстатування вистає простий вгляд у свій власний внутрішній досвід. Що Автор її не доглянув, це можемо хіба тим пояснити, що не вважав він потрібним піддати контролю та критиці матеріял поданий через дослідників з матеріялістичним напрямом та через те не завважив фальшивого освітлення в їхніх рефератах.

Також деякі гіпотези, якими автор послуговується, походженням своїм нагадують матеріялізм. Так прим. в § 38. п. загол. „Повстання мови“ й на інших іще місцях Автор зівсім виразно послуговується ославленою гіпотезою, про первісний стан дикости, в якій людство малою колією находитися. Не згадуючи про рішуче осудження цієї гіпотези солідною наукою, питаємо: чи Впв. Автор не завважав, що ця гіпотеза дуже пахне матеріялістичною теорією безкрайого еволюціонізму?¹⁾ І взагалі досить часто можна замітити в нашій психології подосення, вирази та фрази запозичені з фразеології корифеїв матеріялістичного світогляду. Сюди можна зачислити теорію генези почувань релігійних (§ 67.) і інших в цім самім розділі. Також фраза висказана в § 77. про свободу волі в метафізичному розумінні носить зівсім певно ту саму марку²⁾.

Сказано вище, що в нашій книжці за мало узгляднюється солідні здобутки раціональної психології. Під цим оглядом Автор, як здається, — тримається методи новітніх дослідників, себто по великопанськи ігнорує праці психологів не лише давніх, але також новітніх, коли ці останні стоять на становищі перших. А звідсіль для науки виходить чимала шкода. Психолог-дослідник мігби там знайти не лише багатий матеріял досвідний, але також і передусім ядрено і стисло зясовані поняття, точно й глибоко зааналізовані, вміло зривичковані і погруповані окремі психічні явища тай зі залізною послідовністю пороблені зі зібраного матеріялу висновки. Крім цього тут знайшовби він вироблену, стисло означену, концептивну методу наукового досліду, яка не дозволяє на блування в імлі неясностей і неточностей, але безоглядно жадає склярвання понять — відділення матеріялу, що підлягає безпосередньому розслідуванню від того, що лежить поза його межамі й неможливої послідовности в розумованні, стисло підданой правилам логічного думання. А це річ в науцїй праці першої ваги; коне на не лише заступникові раціональної психології, але й речникові психології досвідної. Научний твір через це зискує на прозірности, точности, основности й силі. І саме з цього; як думаємо, занедбання вийшло в нашій книжці много неточних дефініцій, висказів та зворотів, яких не можна прийняти без застереження. І так прим. в § 1. (ст. 1) читаємо таке пояснення свідомости: „Переживання психічних явищ називаємо цілком загальне свідомістю. Ми маємо свідомість, це не значить нічого іншого, як: ми є здібні

¹⁾ Ціле пояснення про повстання мови, дає нам Психологія в § 38. можна назвати радше продуктом свобідної яви, чим солідною науковою студією. Зокрема замітне дуже недостаточне поминання самої людської мови та її звачіння, коли кладеться її так близько комплексу звірчих звуків. Також не витримує критики — твердження, що мовні звуки були первісно звуками чуттєвими, або що артикуляція мовних звуків можна пояснити тільки більшою вражливістю людини. Артикуляція звуків вже від самого початку передкладає виразний й намір, передати другому своє спостереження (згл. гадку), отже вже перший артикулований звук був відразу не чуттєвий, але мовний.

²⁾ Сказано там: „свобідний, означає тільки, що стоячий поза законом причинности“ (ст. 168.). Це дійсно фраза, якої щирий учений повинен би стидатися. Вона можлива тільки тоді, коли перекрутиться поняття закона причинности, або свободи волі або одного й другого. При цій нагоді завважуємо, що автор поминання кажуци, що проблем, себто питання про свобідну волю душі людської не є поєдичий, але аж потрібний. Ні — це тільки одно питання і належить виключно до психології і ту муситьс я його розв'язати. Очевидно ця розв'язка мати-ме вплив також на відносні квестії з об'ягу етики.

переживати психічні явища... Так само несвідомість не означає нічого іншого, як часову, або постійну нездібність переживати психічні явища⁽⁴⁾.

Або частіша фраза в дефініціях цієї або тої душевної снаги: „психічна диспозиція, що уздібною“ ітд. (пор. прим. § 37. при кінці, в дефініції ума). Чому саме тільки „диспозиція“, а не дійсна снага (facultas, Vermögen).

Всі прояви психологічні, якіб вони й не були, являються не як відірвані події, але яко конкретні функції, що мають свої діяльні принципи в самій людській природі й завданням психології досвідної — по нашій думці — повинно бути, представити їх в цій причиновій звязи з відносними діяльними принципами (себто снагами). Цего в нашій психології бракує. В ній життєві події являються, як події чужі, викликані більше зверхніми чинниками, а сам чоловік, згл. його природа чи душа виступає тільки що найбільше, як підмет приймаючий. А це не лише противиться досвідові та свідомості, але також у значній мірі утруднює зрозуміння.

Ще кілька слів про „фундаментальну аперцепцію“ (гл. § 32), до якої Вив. Автор привязує значну вагу й приміює її часто до зясування деяких психічних проявів. Це мав би бути той поособий спосіб аперцептування („формування і засвоєння виображення“), яким толкуємо всі події оточення, як в волеві вияви самостійних предметів“ (ст. 78.). Обумовленням цієї аперцепції є спогади „про пережиті волеві імпульси“ (аперцепційна маса⁽⁴⁾).

Вже зі самої дефініції видно, що така аперцепція не належить до чинників додатних людської вдачі, отже й не повинноєб випроставувати з неї таких додатних явищ, як поняття та почування релігійні (ст. 149), або поняття субстанції, поняття закону причинности (ст. 123) і т. і.³⁾

Впрочім годі второпати, чим вона властиво є. Чи це окрема душевна снага, чи тільки диспозиція, або яка підметова форма думання, може ще до того вроджена? Судячи з цього, як Автор про неї говорить і як її називає, виходилоб, що це якась позитивна вдача снаги пізнавання, може якоїсь поособної а може й цілого їх комплексу. Колиби так було, то доконче нам цьому рішучо спротивитися. Між вражіннями, спостереженнями і виображеннями змисловими не має ніяких осудів.³⁾ Отже потреба було би припустити, що саме ум (снача думання) є носієм цієї цілової вдачі. Ба — колиж тому самому умові приписується здібність, відкривати і справлювати блуди накинені нашим осудам через фундаментальну аперцепцію!

З того слідє, що дотичні психічні факти мають своє жерело не в обсягу пізнавання, але десь в обсягу інших факторів. Та в таким slučajі годилося його інакше зобразити й інакше назвати.

Реканітулюючи все сказане ми змушені, без огляду на нашу щирю симпатію до особи Вив. Автора, отверго сказати, що його „Психологічний“ в українським перекладі одушевляється, на жаль не можемо. Матеріалістичний підклад, на яким вона збудована і (sit venia verbo) за мала критичність як зужитко-

¹⁾ В наведеному уступі Автор хоче очевидно висказати свій погляд, немов то всі психічні явища відбуваються у сфері свідомості і робить то в цей спосіб, що поняття з явно ріжним понятєвим змістом прямо ідентифікує. Цего робити в підручнику науковім, а ще й до того шкільним — не вільно — тим більше, що й сам згаданий погляд у своїй загальности не є стійний. Лише функції ума і свідомої волі є того рода, що відбуваються конечно у сфері свідомості, інші психічні явища відбуваються часто поза свідомістю. (Гл. в Proceedings of the Society for Psychical Research, vol. V. розд. під загол.: „Recent Experiments in Crystal-vision“; також: Researches Mic Verral і Mic A. подані через F. W. Myers-а в його: Subliminal Conscionsness, в Томі VIII. Proceedings).

²⁾ При студіюванні дотичних (§§ параграфів) (§§ 55 і 56) „Психології“ вказана є більша осторожність і критичність. Є там вискази неточні, блудні й історично нестійні. Навіть у полеміці (якої недостаточність і безхосенність легко впадає в очі) з противниками поняття субстанції (ст. 122.), слідні суб'єктивістичні передположення, не тільки просто фалшиві, але ще до того, для всякої предметової науки деструктивні.

³⁾ Цілком незгідно з дійсністю кажеться в тімже уступі (§ 32. ст. 77, порівнай, ст. 121): „Коли дитина намагається стиснути якийсь предмет, то опір, який вона відчуває, видається їй якимсь умисним протиставленням. Дитина приписує свої власні волеві імпульси також оточуючим предметам і розуміє події як вияви волі“. Таке інтерпретовання певних проявів і рухів в поведенні дитини на лад своїх власних свідомих актів є зовсім самовільне й неузасаднене ні досвідом ані ніяким правильним розумованням. Дитина в наведених обставинах нічого не розуміє, нічого нікому не приписує й узгалі ніяких волевих імпульсів не переживає, бо снага думання й хотіння в неї спочиває.

ванні матеріалу, взятого з праць інших авторів, так і в приміюванні нестійких гіпотез значно обнижує її наукову вартість. Зокрема до життя студіючої молоді вона на наш погляд рішучо невідповідна, бо ця має святе право домагатися від своїх учителів, щоби давали їй тільки щире та солідне науку.

(Проф. П. К.)

Осип Маковей: Кроваве поле, нариси, Львів, 1921 р., стр. 69. Ц. 80 Мп.

Серед нових книжок, справді цінна поява. Автор — що здавалось доказав уже своє слово як белетрист, чи, як кажуть, постарівся — з молодечим жаром розмалював нам галерію образів сучасного моменту. Молодеча палкість, брак епічного спокою, легка іронія, а часом то й розмах публіциста — все те прикметою цих нарисів — а все те прикмети молодого Маковея з часів народних „Літ.-наук. Вістника“. І дивуєшся, відки в нього це духове відмолодіння? Та відповеди легко найти, розглянувшись як слід у збірці.

Гострою крією змалював світла й тіні, шпенецію й хабаззя кривавого поля всесвітньої війни. Поневолення одилиці залізною потворою централізму, тяжка роздула, каліцтво, смерть мільонів живих, свідомих своєї муки істот, ось вам квітки „кривавого поля“. Реально, не шукаючи надзвичайности, представляє нам те все автор, докидаючи від себе слово розваги, слово гірке та пекуче, слово ідеаліста. Питає нас „за що“ гинули ці мільйони, чи зади „слави“, чи за „свободу“, чи за те, щоб на їх трупах здвигнено нові „границі“, розділено межами брата від брата, а поставлено шобівізм і самолюбство?

Першими словами описує автор „освободжування“ Гриця то Москалями, то Австрійцями, то Поляками. А як останні лаяли його, що він, невдячний, не дякує їм за освободження „від большевизму і гайдамаків“, то хорий Гриць відповів їм — „Я вже свободний, панове“ — і умер...“

Червоні, багряні краски „кривавого поля“ здається темніють і хвилину ми стаємо безпомічні, живчик енергії запихає, а чорна роздука гасить останні світліца надії. І ось у такий мент кладає автор жмут світла в темні страхиття війни. Зпід червоної кюреї крови прозябають сині квітки радости життя, горячого бажання знати будучину, знати „що з нами буде“. А поет вірить у ясне будуче. „Криваве поле“ родить брехню й ненависть, та в соках його сімени: людини, приспіває „сімя добро“: вселюдське братання, любов до краси й добра — два відвічні вороги „дариці світа“ брехні. — Прийде час, вони досіють та спалять огнем негасимим сміття і дрянк кривавого засіву.

Хоч горе і жах, не тратьмо надії. Відлічнім у самоті, розважмо її добрі боки людського життя, пірнім на часок у тихий світ природи. А потім?

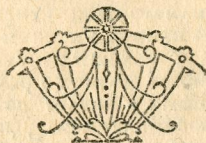
„А потім підемо між людей і будемо знову любити, ганьбити, робити, а як буде треба, то і — бити...“

*

К. Май: Воскресення, оповідання для молоді з 6 образками. Видавництво „Добра Книжка“, Львів, 1921. Ціна 60 Мп.

Гарне видання на кращім папері, можливі ілюстрації (за влітком двох). До того додайте предікавий зміст: аджеж це пише любимець молоді і старих, Май. Умілою рукою веде нас у північну Бразилію, а там знов у східну Болівію до степ Кордильєрів. Усюди переживаємо з ним прецікаві пригоди, чи то на найбільшій ріці світа Амазонці, чи в гаємній дустельні під Андами. Темою оповідання навершення блудного сина: спершу бачимо його поступки, а там його терпіня: Велику Пятницю й поворот до любого батька: Воскресення! — Вагу твору підносить ще й це, що „Воскресення“ це послідний твір Мая, не перекладений іще на польську мову, отже при малім знанні німецької мови, нераз навіть зовсім для нашої молоді в ориґіналі недоступний.

(xyf)

ЗІ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ.

Звіти. — Дописи.

А. З життя академічної молоді.

Галичина.

Львів. У п'ятницю дня 1. липня 1921 р. відбулися надзвичайні загальні збори Товариства „Академічна Поміч“. У своїм звіті з діяльності виділу за час від січня до червня ц. р. голова Товариства підкреснив, що досі виділ „Академічної Помічі“ працював у тілому контакті з Університетською Комісією при Шкільній Секції У. Г. К., котра уділювала допомоги укр. студентам тільки за попереднім порозумінням і згідно з опінією виділу „Академічної Помічі“. Як із власних фондів „Академічної Помічі“, так і з фондів Університетської Комісії уділено: 48 одноразових допомог на суму 273.200 мп., 13 сталих місячних допомог від 1000—30 0 мп. Українським студентським товариствам допомог на суму мп. 60.000. Українським студентам і студентським товариствам за кордоном на суму мп. 145.000.

З дарових обідів користало 51 студентів. Фонди Товариства „Академічна Поміч“ складаються виключно з жертв української суспільності, котра і далі ще не повинна забувати на поміч студентству.

Над звітом розвинулася довша жива дискусія, по котрій прийнято звіт до відомо, одобрено теперішню діяльність Виділу й уділено уступаючому віділові абсолютну.

Дотеперішню назву Товариства: „Руська Академічна Поміч у Львові“ змінено на „Українська Академічна Поміч у Львові“

Головою Товариства вибрано вдруге студента прав М. Матчака, а до виділу вибрано слідуючих студентів: Біганського, Ірену Манухівну, Чопика, Коберського, Тертеку, Палайцівну, Вергановську, Небеша, Зубрицького, Копертивську й Онуферка. (Укр. В.)

Студентський зїзд у Львові. В перших днях липня ц. р. відбулася у Львові довірочна нарада українських студентів Галичини. Традиційно зійшлися студенти 1-го липня вечером на могилі бл. п. Адама Козька, щоб оддати пошану першому студентові-мученикові за справу укр. університету у Львові. На могилі здав тов. Палів короткими словами звіт зі студентської діяльності останніх років.

2-го липня ранком о 10 год прибуло поверх 250 делегатів студентських організацій з усіх майже повітів Галичини до сали „Академічної Громади“, де відбувся зїзд. Після програми виголошено ці реферати: 1) про міжнародне й

унутрішнє положення Східної Галичини, 2) про найблищі завдання укр. суспільності, 3) про завдання укр. студентства під сучасну хвилю. По довшім рефераті до двох перших рефератів з боку представника комуністичного гуртка студентів, розвинулась дуже жива дискусія, що переходила нероз у завзяті перепалки між студентами-народовцями й комуністами. Зїзд узяв усякі орієнтації на радянську Україну шкідливими для нашої національної справи й рішив станути на платформі національно-демократичної державности, опертій на широких масах селянства. До боротьби за самовизначення має станути студентство в перших рядах та викливати серед нашого селянства й „уговою“ інтелігенції якнайбільшу активність і збудити в них зрозуміння та потребу нашої державної незалежности.

Зїзд одобрив становище студентства щодо університетської справи. Рішено ще острїше збоїкоувати цю частину студентів України, що повижуючи своєю гідністю пішла вчитися на польські університети. Рівночасно зїзд взиває все громадянство до скревоання та піддержання укр. університету у Львові. Укр. студенти, що покинули р. край і вчать на закордонних університетах мають повернути на рідну землю, щоб тут учитися на своїому університеті та продовжати боротьбу за свободу прав нашої науки. По пристрасній дискусії на тему чи теологічний факультет має входити в склад укр. університету, ухвалив зїзд компромісову резолюцію, що університет має бути зложений з повного числа факультетів, себто з чотирьох. При ухваленню резолюції, щодо правополітичного становища, відкинув зїзд майже одностайно комуністичні тези, які виводив представник соціалістичної молоді. Тоді 8 (вісьмох) студентів соціалістів остенційно покинули сали, не бажаючи мати нічого спільного з „буржуазією“. Дня 3 липня о год. 4 попол. по виборі екзекутивні зїзду наради покінчено. (реф. І. Г.)

Зїзд укр. студентства Покуття, що відбувся в Коломиї 7 ц. м. в приваності поверх 50 учасників, прийняв резолюції, в яких: 1) не погоджується з політичними резолюціями львівського зїзду студентства, 2) підчеркує, що передові громадяне за мало інтересуються студентськими справами, 3) покликуює до життя повітові секції збірок у ціли матеріальної допомоги, 4) рішив відновити на Покутті секції Укр. Ст. Союзу, 5) поручає найблизшому студ. зїздові у Львові

розглянути ще раз справу студій на закордонних університетах і висловлює думку не ставити ніяких перепон для студій за кордоном, 6) визнає студентство Покуття вписуватися в укр. університет у Львові, 7) заявляє свою згоду з ухвалою львів. з'їзду відносно бойкоту вищих польських шкіл, 8) визнає партійні студентські групи, щоб у всіх станових справах працювали спільно й одноцільно.

На збори прабув делегат Укр. Ст. Союзу п. Коберської. Голоували пп. В. Фенюк і І. Велигорський.

(„Покуття“ ч. 7.)

Буковина.

Чернівці. З кінцем червня арештувала румунська поліція 30 українських студентів, коли вони були прийняті на Загальних Зборах „Народного Дому“. Арештування наступило через донос деяких укр. соціалістів, які в усім ідуть на руку румунській владі, щоб знищити українську інтелігенцію. Тому, що соціалістам допомагали в тій кертичній роботі деякі студенти з академічного товариства „Запороже“, то укр. акад. т-во „Союз“ оголосило в 2 числі своєїго органу „Промінь“ заяву і вислало до висшегаданого товариства лист слідуючого змісту:

Отцим заявляє укр. акад. т-во „Союз“, що на підставі рішення Загальної Ради з дня 16 червня 1921 р. зриває з акад. тов. „Запороже“ всякі зносини з слідуючих причин: 1) тому, що укр. акад. тов. „Союз“ не вважає тов. „Запороже“ незалежним товариством, а списим оруддям деяких одиниць, котрих вся діяльність авернена на шкоду укр. народа; 2) тому, що члени тов. „Запороже“ призначаючи на укр. студентів поліцію й поводились у спосіб негідний академіків; 3) тому, що вся діяльність тов. „Запороже“ йде в розріз з інтересами укр. народа.

За укр. акад. тов. „Союз“ в Чернівцях*)

Козак П.
голова

Дмитрюк Ю.
писар

Польща.

Студентський зїзд у Варшаві. В червні цього року відбувся зїзд укр. студентів Надніпрянців, що згуртовані в громадах до числа 1000 по різних та-

*) Тому, що деякі студенти з тов. „Запороже“ провинилися, не булоби рації зривати всяких зносин з цілим товариством. Не знаючи однак подробиць, не видаємо ніякого суду про цю справу. Бажаємо лише щиро, щоби спір чим скорше був поладнаний, о скільки це вже не сталося. Причини ясні. Як кому, то нам, укр. студентству, потреба єдності та згоди. (Ред.)

борах. Ціллю зїзду було визначення діяльності укр. студентів, що опинилися поза межами України. Зїзд завзиває все студентство, щоби воно входило до жерек європейської науки та черпало максимум знання й досвіду. Українське студентство, — говориться в другій резолюції — користаючи з гостяности чужих народів, не повинно вміщуватись у внутрішнє життя та боротьбу народів і країн, де вони студіюють. Зїзд дозволяє вступати укр. студентам лише до вищих шкіл міст: Варшави, Кракова та Познаня, до інших же вступ з тактичних причин вважає недопустимим.

(„Укр. Трибуна“ ч. 48.)

Ченстохова. За ініціативою рухливіших діячів ченстохівської колекції засновано тут „Мандрівний Український Народній Університет“. У неділю 10 липня відбулося урочисте відкриття університету. В гарно декорованій салі біора біженців відправлено молебєн, після якого оголошено низку привітань. На університет записалося біля 250 осіб.

(„Укр. Триб.“ ч. 58.)

У таборі в Ланцуті відбулося дня 9-го червня ц. р. відкриття першого на еміграції Українського Народнього Університету. Перед відкриттям на урочистому засіданні ради професури вибрано ректором університету проф. Біднова, деканом істор.-філолог. факультету проф. Білецького, деканом математично-природничого факультету проф. Чайківського, деканом військового факультету Ген. Мартинюка, секретарем ради професури п. Ільницького. Тимчасово виконувати обовязки декана економічного факультету поручено проф. Чайківському. На відкриття університету прибули представники: від Ради Республіки, Ради Міністрів, Кирило-Методіївського Братства професорів на еміграції, кам'янецького університету й і. Одержано також багато привітних телеграм та листів, між якими були: від от. Цетлюри, військового міністра, Наук. Тов. ім. Т. Шевченка і від групи львівської професури. Виклади лекції в університеті почались 10-го червня.

(„Укр. Вістн.“)

Чехословацьчина.

На території чехословацької Республіки перебуває під цю хвилю біля 800 наших студентів вищих шкіл. У більшій часті є це старшини У. Г. А., які ріжними дорогами й зі всіх усюдів зійшлися тут, щоби глядати захисту, поки судьба не дозволить їм вернути на рідну землю.

В останнім році прибуло туди немало студентів з Галичини, не маючи там змоги студіювати. З того близько 500 було протягом минавшого шкільного року вписаних майже в усіх вищих шко-

дах (універс., техніка, гірнич акад і пр.) в Празі, Пшібрамі, Верні, Братиславі; більше сотки покінчило однорічний курс для абітурієнтів при Торговельній Академії в Ліберці (Reichenberg), а прочі, не маючи змоги з ріжких причин ввійсатися на університет, перебували по таборах у Ліберці та озефові, відаючись і там праці над собою і другими. Правники приготувлювались таки тут до іспитів та ригорозів, що їх відтак складали в Празі, інші працювали в Просвітнім Кружку, на курсах гімназійних та семинарійних матуралтів, курсах вищої освіти і т. и.

Більшість студентів згуртована в „Укр. Акад. Громаді“, яка стала одинокую укр. студентською організацією в Чехословащині. „А. Гр.“ діляться на званеві секції: філософічну, медичну, кружок правників і и. Запомогову акцію веде „Студентська Поміч“. Сотки студентів були протягом минушого університетського року на її удержанню, завдяки матеріальній піддержці з боку американських Українців та нашого Правительства на еміграції.

Акад. Громада являється чисто національною студентською організацією, до якої належать виключно Українці без ріжких релігійних або партійних переконань. Вправді в останніх часах звали верх в управі скрайно ліві елементи, але ця обставина зовсім не віддає духа життя загалу. Вказує вона радше на більшу консолідацію лівих та їх рухливість в організаційних справах і на за мале заінтересування, якщо не байдужність для тих справ з боку прочих, що працюють більше над собою. За почином т зв. „постулових“ кругів заложено при Акад. Громаді Драгоманівський кружок, якого провідна ідея „йти з духом часу“, а де всякий може поспуватися в нас ще модними фразами винятих в агітаційних мов міжнародних соціалістичних верховодів.

Деякі з членів Академічної Громади інтересувались життям католицьких організацій чехословацьких студентів, заходили часто в читальню Ustredi katol. stud. C. S., брали участь у зборах Кирило-Метод. Слов. студ. Ліги. Згадачи треба про відіт на тему „Україна й Українці“, який виголосив був тов. Геречко, студ. мед. в червнї ц. р. в читальні U. k. s. C. S., яким збудив ще більше заінтересування для нашої справи серед югословянських та чехословацьких католиків.

Офіційно Акад. Громада в зносини з чеськими католицькими студентськими організаціями не входила, мимо цього, що католицькі чеські студенти, як взагалі католицькі чеські круги до української справи ставляться дуже прихильно. Діаметрально противне нам становище займають чеські „ліберальні“ студенти та інтелігенція, про що свідчить найлучше зїзд „лібераль-

ного“ студентства в Празі, в міс. марті, на котрім не признано навіть Українців*) нацією з правом мати своїх делегатів, — і зїзд католицького студентства в липні, на котрім не лише щиро нас привняли, але навіть вибрали до управи всесловянської студентської Ліги двох Українців.

Булоб вказаним, щоби наші ідейні одиниці зпоміж студентства, яке живе в Празі, заклали свою католицьку організацію та ввійшли в близші зносини з такимиж організаціями чеських, югословянських та інших студентів, які повитають їх з отвертими раменами. Чужинці католики більше нами інтересуються та більше нам прихильні, ніж ми свого сподіємося. Таким робом зробимо для нашого народа більшу прислугу, як Акад. Громада своїм залицянням до „постулових“ кругів чеського та міжнародного студентства.

В останніх часах становище наших студентів трохи погіршало. Студентська Поміч має до поборення дуже великі матеріальні трудноці, а поліція не дає більше нашим студентам дозволу на побут у Празі. Змогу студіювати в Празі на найближчий рік будуть мати хіба ті, що були вписані на університет у минулому році — всіх нових відправляють до Берна та Братислави. Це для наших не малий удар, бо в Празі життя дешевіше, безплатне мешкання та дешеві студентські кухні, чого дейнде немає.

В лучших умовах знаходиться тепер російська еміграція в Чехах. Ліберальні чеські круги розвинули велику допомогову акцію для російських студентів та інтелігенції. Часописи „Narodni Listy“, „Narodni Politika“ і інші апелюють кожного дня до жертволюбивого почування чеських словянофілів. В акції взяло участь навіть правительство. На ту діля зібрано вже великанські суми.

На російській пас можна без трудностей жити в Празі — російські студенти одержують значні підмоги та полекції. Крім цього мається запросити до Чехії більшу свільність російських емігрантів з Югославії. За те наш чоловік, з українськими документами, буде ходити від Анни до Каїфи і ніде йому чогонебудь добитися. Ось як ставиться до нас „поступове й ліберальне“ антикатолицьке, чеське правительство. Ніде правди діти, воно дбає лише про цих, з яких сподіється користі; натомісь не руководиться справедливістю і спочуттям супроти нас гноблених, як це стрічаємо в католиків Чехів, Югословян, Французів і ин. націй.

Подібну допомогову акцію планують чеські католицькі круги, які підуть більше нашим на стрічу. На жаль впливи

*) Точнішу реляцію про цей „ліберальний“ зїзд одержали ми вже й подамо іншим разом. (Ред.)

їх у правительстві покато слабші, чим русофільсько настроєних „лібералів“.

(Реф. П. Голинський.)

Прага. Зїзд католицького студентства та інтелігенції (від 9—18 VIII. ц. р.) Прибуло около 2000 учасників, у більшій часті делегатів всяких христ. катол товариств Чехословащини й много чужинців, гостей од усіх культурних народів та країв. Були делегати з Англії, Вельгії, Голянції, Еспанії, Канади, Еспанії, Португалії, Франції. Найбільше делегатів (около 60) прибуло з Югославії та з Придніпр-ої й Придністр-ої України*). Українців витано серед бурі оплесків. Председателем одізвався більше-менше тими словами: „А якже нам поздоровити заступників України, тої бідної, мученої землі, а з нею й великого слав. народа, про якого вже Strossmeyer сказав, що він у майбутньому покликаний до великих завдань. Не трать віри Україно й ти свята Русе! А ви скоро будете свободними!“ Підчас зїзду (11/7) правилися співана Служба Божа в нашому обряді (о. курат. Кривущкий), на якій співав хор студентів та старшин. Церков св. Климента, яку вибрано на наше богослуження, була бідком наповнена.

Чужинці вельми інтересувалися нашими церковними та політичними справами й загалом оказали нам дуже велику симпатію. На зїзді відчитано також привітні листи й телеграми, які надіслали з Галичини: Марійські Товариства Пань (Львів, Станиславів, Перемишль), Марійське Тов-о богословів (Львів), Марійське Тов-о молоді (агад. й гімна. Львів), Ліга укр. студентів (Львів), Марійське Тов-о учениць (Львів), п. радн. дв. Барвінський і і. Обширніший звіт, який арештою по-явиться друком, надішло Хв. Редакції пізніше.

(П. Т.)

Австрія.

Відень. Заходом українського акад. товариства „Січ“ у Відні засновано „Українське руханково-спортове товариство“. На загальних зборах по затвердженню статуту вибрано управу товариства в такому складі: Федів гол. В. Косак, П. Франко, І. Раїлян, С. Охримовичівна і Чичкевич. Товариство увійшло в зносини з чеськими й німецькими спортовими товариствами.

Німеччина

Всі студенти України, що подалися про прийняття до вищих шкіл Берліну, є прийняті. Більшість прийнято дійсними студентами, кількох, що не знають ні-

мецької мови, покищо вільними слухачами. Останні мають протягом біжучого семестру скласти іспити з німецької мови й будуть прийняті як дійсні студенти.

— Виставка праць студентів-малярів у Берліні. В днях 10 й 11 липня оглядали Німці виставку праць славянських малярів та різбарів-студентів. З Українців взяло участь 6 Українців-студентів (Ємець, Глуценко, Бабій, Костенко, Мороз і Вагрів). Найцікавішою частиною вистави була між іншими різьба на металі Ємець та малюнки молодого артиста Глуценка. Взагалі вистава в цілому перебивалась з інтернаціональної в українську, що не дуже подобалося малоросам та москалям.

(реф. Ішфимовський.)

Українська Громада
в таборі Целле.

15. серпня 1921 року

ч. 36

Німеччина.

До

Студентського віствяка „Поступ“.

Повідомляю, що 8 липня б. р. в таборі Целле заснувалась „Українська Громада“.

Громада має своєю метою, на ґрунті самостійности, соборности та державности України, згуртувати перебуваючих тут Українців і дати їм юридичну, моральну та матеріальну допомогу.

Разом із цим маю за шану просити вислати де кілька примірників Вашого віствяка для освітлення членів нашої Громади.

Голова Ради:

С. Кузьменко.

Секретар:

Шезченко.

Швейцарія.

Фрайбург. Від 19—21 липня відбулися наради міжнародного зїзду католицького студентства підготовлені голяндською, швейцарською й еспанською сторонами. Зїзд заложив собі конкретною метою, ооснувати міжнародне бюро для католицьких студентських справ.

У вельми живих переговорах, ведених на французькій й німецькій мовах у великій салі обряд фрайбургського, кантонового будинку брали участь представники 22 європейських й позаєвропейських країв. Передусім численними були делегати від Угорщини, Німеччини й Австрії. Французів заступало 4, Вельгійців 2, Англіїців 3, Еспанців 2, Італійців 2, Чехословаків 2 студентів. Інші представляли Голяндію, Польщу, Югославію, Зєднані Держави й Канаду.

Безсумнівний успіх цього першого зїзду, що відбувся без усіяких неорозумів, потреба завдячити як невтомним зусиллям катол. студентства неутраляеж

*) Представників Польщі не було.
(Реф.)

держав, що дали почин віздові, так також повазі і спокійній предметовости делегації Франції й Німеччини, на яких очі всіх були звернені в вижиданні на їх постанову. Згодженося наразі не конститувувати викиченої й уповні зорганізованої унії чи федерації кат. студентства, яка з часом мусить прийти, але під кшчем „Рах Романа“ оснувати в осідку кат. університету Швайцарії*) — міжнародне бюро з точно означеною програмою. Як підвалину до цього утворено „союз спільної праці“, до якого належать усі заступлені краї. Справи союзу спільної праці веде відділ союзу, що складається з двох Швайцарців, одного Еспанця й одного Голляндця. Рішачою інстанцією в зїзд відпоручників, що відбувається щорічно. На ньому кожний край має принайменше два голоси. Це подвійне число, яке можна помножити, має на меті узгляднити студенток, великі сюзі й різкі народности якогось краю. На найближчий рік назначені: першим предсідником зїзду відпоручників — Швайцарець, другим — Італієць. Самож бюро підготовляє зїзд, збирає звідомлення, вимінює переказку, посередничать (фінансово пособлює) у подорожах, взаїмних навідинах, займається посередництвом у винаємі помешкань й есередує для всіх катол. організацій получення з бюрою. Краєві знова організації по можности, в себе в краю лучаться в союз спільної праці та входять у звязок із Фрайбургом через своє національне бюро. Німеччана вже від року має такий союз спільної праці кат. студентських товариств і організацій. Крім того єстьвє другий, соціально-студентський союз спільної праці, що обіймає групи, які трудяться спільно зі секретаріатом соціальної праці студентів у Берліні. Оба союзи були заступлені

*) У Фрайбургу. (Ред.)

у Фрайбургу. Провідник цього другого, Др. Sonnenschein, разом із провідником французської делегації мали руководчий вплив на наради фрайбургського зїзду. Ухвалений італійською стороною зїзд „Дантого“ в Равенні, під конець вересня, буде найблизшою зустрічною точкою для міжнародної праці, подібно як правський конгрес, устроєний на початку липня чеським студентством був вступом до фрайбургського зїзду. Законодатний однак характер мають виключно конгреси скликавані щорічно тільки через саме бюро у Фрайбургу.

Характеристичною чертою для зїзду, що зайнявсь величяєм богослуженням і благословенням у церкві св. Михайла на гробі блаж. Калізія, це спільне св. Причастя устроєне равном у перший день нарад. Від цієї хвилі в однаковий спосіб були заповнені й забезпечені й національна гідність і понаднаціональна відданість і в дусі цієї ехаристійної одности серед горячих розправ наступаючих днів не висказано ні словечка, яке моглоби затемнити й замутиги ясність і щирість відносин між ріжними народностями. Й тому кінцевий басідник конгресу Др. Sonnenschein, міг слушно й з натиском сказати, що у Фрайбургу католицьким студентам удалося це, чого старше покоління не змоглоби довершити тай чого нині не осягнули ще ніякі студентські організації. Іменно, не лише нейтральні сторони, але й вороги з воєнного часу могли приступити до спільної праці й найбільше льобильного підчеркнення свого власного національного становища. Протикатолицька „Federation internationale des étudiants“ є, як відомо, ще нині антантським інтернаціоналом, до якого Німці не мають праступу, тимчасом у Фрайбургу рівноуправлення всіх від самого початку було самозрозумілим.

(„Kat. KZG.“)

Б. Середні школи.

Львів. „Огляд пластового життя“. Дня 9-го червня ц. р. владив Львівський Пластовий Кіш прилюдний „Огляд пластового життя“. Це вже другий, сказатиб, „попис“ пластунаів у цьому році і треба признати, вдавса їм не гірше першого. Коли перший „огляд“ одбувався в узких салях, де пластунам годі було яксїд розвинути свою справність, то другий „огляд“ одбуто на вільному воздусі, серед зелені травистих горбів, синього неба й теплогo сонця, словом, серед краси, одного з дезідератів пластової ідеї.

При звуках пластового гимну — який численна й добірна публіка привітала повстанням з місць — прибули військовим ходом усі полки Львівського

Коса. Бадьорі лица, різка команда й доладне відсївання пласт. гимну були симпатичним вступом до першої части „огляду“.

По короткім привітанню публіки, прислухав п. Др. Тисовський (голова Нач. Пл. Ради) до прочитання „Золотої книги“ І. полку ім. Сагайдачного. Відтак роздав цей-же Др. Тисовський відзначення поодиноким пластунам (-кам) інших полків за заслуги для Пласту. Присвятою нових пл.-учасників (-иць) та іменуванням пл.-розвідників і скобів покінчено першу, сказатиб урядову, частину „огляду“. Як перша точка другої частини програми слідували рухові вправи пластунаок ІІ. полку (голоручі й булавками), ІІІ. полку вправи при спіні: наслідування

лету птиць, плавання (які випали найкраще) та впорядк пластунів в IV. полку. VII. полк пластунів дописувався легко-атлетичним змагом у 3 парі (побідники: Ваньо, М. Кульчицький, вислід третьої пари нерішений). Оподаль вправляючих розтаборювався I. полк, а пластуники варили зупу і шпроги з вишнями (в яких так дуже засмакував кош. отаман, тов. Веселовський, що жадав аж двічі телефоном нової „порції“). Слідувала „сензація“: збудування мосту з власт. палиць, шнурків, дощок і... води. А коли VII. полк під проводом полковн. тов. Я. Цурковського справді, без „недешкреді“, перейшов небезпечним мостом власної роботи, піднялась буря оплесків здивованої (а може й переляканої) публіки. По збудуванню мосту відбувалося знакування I, II, III і IV. пп.: Морзе (гуртки: „донвалія“ і „бобрі“), семафорне (а небезпечно мосту!), гуртки: „роза“ і „пес“ та телеграфом (гурток „русалка“). Витак відбували: танець пластунів I і VII. полк. під умілим проводом тов. Ю. Студинського та ритмічний танець пластунок полку ім. М. Борецької. В деякім віддаленні від них розтаборений уже I. полк поставив ливновий міст та робив „карколомні“ переходи по нім.

Наче підготовування для можливої ім сре судьби відважних „мостоходів“, були вправи в ратівництві, виконані пластуниками ім. М. Борецької. Забандажувавши якусь кількість вихованків СС. Василянок, заімпровізували перед розвеселеною публікою похід „калік і ранених“. По скінченні вправи ратівництва, збудували пластуни I. п. халину з тертиць, паперу й соломи. Опісля якийсь „гайдамака“ полив її нафтою і... підпалив. Зараз заграла пожежна трубка: заїхала сикавка і почалося рятування. Хоч як завзято гасили, то проте не обійшлося без катастрофи: зпід полумя горючого „будинку“ витягнули деякі відважні нещасні жертви пожежу та віднесли їх на лавочку самаританок з полку ім. княг. Ярославни. Під звуки пл. гимну передефілювали ще раз усі полки і на тім „огляд“ покінчено.

„Огляд“ став іще одним доказом гарного розвитку львівського пласту Меткість, справність, веселість — Lebensluft п. Lebenslust — малювалися на лицах пластунів (-ок). Якщо не забракне всестороннього зрозуміння пластової ідеї зі сторони молоді й зі сторони старшої суспільности, то можна сподіватися, що пласт не лиш обійме широкі круги молоді України, але й причиниться могутньо до високих цілей виховання.

(ок)

Пластова вистава. Зараз по „огляді“ владив Пт. Кіш виставу праць пластунів (-ок). У трьох салях розложено

власноручні вироби членів (-ок) Пласту. Дві салі займали вироби пластунів (I; VII, IV і V полків) як: рисунки і малюнки, вироби з картону і глини, мали (М. Кулицький), перепліт книжок, дерев'яні вироби (V. полк зі Стрия), світлини та токарські речі й вирізи. У деяких з пл. творців слідний талан і то йдучий уже своїми, самост. шляхами (Гаврилюк, Кульчицький, Чорний). По середині першої салі розкладено пластову „пресу“: безліч дрібних листків, писаних на всякі лади й теми, та публікації про Пласт в укр. мові.

Третю, найбільше може естетичну, салю заняли вироби пластунок двох львівських полків (II. і III.): вишивки, галти, коронки, рішель, гердани, суцонки, брилі та інші чисто-жіночі вироби так і мавили своєю пестротою та красою. Були тут також вироби з глини, гарні „передшніт“и, випалювані в дереві образки, рисунки й карикатури, перепліт книжок, писанки і всякі інші речі „імженість числа“.

Пластова вистава випала гарно та свідчить про розвиток у членів (-ок) Пласту умілостей і естетичного почування.

(—ок.)

Оповідки.

Важне для техніків. Інформації щодо вписів та студій на вищих школах технічних у Празі, подає „Основа“, техн. секція У. А. Г. (адреса: Ukrajinska Akademična Hromada, Praha, hlavního mesta přihradka с. 411, для „Основи“; на вищій школі гірничій у Пшібрамі Кружок укр. гірничих студентів „Каменярі“ в Пшібрамі (адреса: Spolek ukrajinských hanských akademiku „Kamenari“, v Příbrami.)

В берлінському „Укр. Слові“ з 2-о серпня 1921 р. читаємо п. з. „Студентські часописи“ таке: „В 1920/21 шк. році виходило 5 студентських часописів: У Празі „Український Студент“ і „Віхоль“; у Відні „Молоде життя“; у Чернівцях „Промінь“ і у Львові „Поступ“. Всі вони були місячниками і припинили своє існування на 3 або 4 числі. Рекорд живучости поставив львівський „Поступ“, якого вийшло 7 чисел“.

Некрологи.

О. Евген Молцібович (* 1879 † 1911.)

Ненадійно зійшов зі світа один з тих, на жаль нечисленних, педагогів львівської академічної гімназії, котрий справді любив молодіж і займався нею не тільки в школі, але й поза школою. Був узором точности, щирности й солідности в сповнюванню обовязків. Усе

супокійний, терпеливий, приязно всім-хнений, без облуди й злоби, й тим пози-скував собі наш серця.

Коли перед двома роками в часі облоги Львова упав гранат до житла Покійника і знищив йому одіж, біля й усю обстанову, ми подивляли рівновагу, з якою Покійник прийняв сей допуст; не нарікав, не жалував матеріальних утрат, а дякував Богу, що заховав при життю його самого і його найближчих.

Розумів добре бл. п. о. Евген, що на відбуттю шкільних чи інших урядо-вих годін не повинен кінчитися обов'язок інтелігентної одиниці, dlatego по-полудневий час посвячував безінтере-совно громадським справам як член мно-гих гумаїтарних і культурних товариств, а з окрема дуже багато часу і труду жертвував „Українській Захоронці“, по-магаючи своїй дружині, на якій пле-чах спочивав майже весь тягар ведення десяти львівських захоронок.

Львівська шкільна молодіж гляділа з подиву і почестю на сей жертвенний труд обох ш. Монцібовичів на громад-ській нш і мала доказ, що правдиво український дім може при добрій волі попри стіни й родинні обов'язки найти все таки час для справ загальної натури; з сеї такої причини запросила їх обох Пластова організація на членів Верхов-ної Пластої Ради, даючи тим вислів великого в них довіря.

Ще го липня бачили ми бл. п. Покійника як від'їздив зі Львова з рід-нею до роднів у Калагаринці над Збру-чем, щоби роха відпочати й набрати сил до дальшої праці, та невтомна смерть забрала по 10 днях недуги дня 3 серпня с. с. сю гарну, скромну і як сльоза чисту людину, а забрала дуже передчасно, бо ледви в 42 р. життя. Шкода, велика шкода такого ідейного чоловіка.

Українська львівська молодіж кло-нить голову пред пам'яттю бл. п. покій-ника як доброго священика-вчителя свого широго приятеля і взірцевого громадянина-Українця, а глибокий жаль, який відчуваємо усі, що його знали, не-хай буде хоч мою розрадою для його опечаленої Дружини і трьох синів гімна-зистів. Со Святим упокої і вічна пра-ведному Покійникові пам'ять. (Л. В.)

† *Олекса Євський*, студ. техніки член усіх студ. товариств, помер у 24 році життя. Покійний, син взірцевого священика-патріота бл. п. о. Віктора Є., був як і його бако ціле своє життя взором для товаришів. Відзначаючи ученик, оддався з ширим жаром молоде-чій душі науці і цілі в кружках. При-язний і говіркий товаристві з'єднав собі таку популярні, у товаришів, що хата його була дотепер у найменш-шим пристановищем розбирано в ди-скусіях усіми цікаві корисні для мо-

лоді справи. Покійник знав усе гарно повести цю розмову в якийсь лад, а сам додавав до неї багато незнаного нам і цікавого. Підпома ав, до останніх хви-лин, відчутами. викладами й статтями всякі кружки, між инш. й наш „Поступ“ (для якого написав статтю, п. пс. „Nemo“ і ладив відповідь на авкету). Цікавою й небуденною була в пок. Олекси його рідка безсторонність і безпартійність. Ніколи не глядів на партію, все шукав об'єктивності, правди й користи для України.

Визначний своїм розумом і очу-танням, проте ніколи не вибивався на верх: спокійно висилав зі своїми дум-ками інших у перед, був жерелом невид-ним, а проте живим і бочим.

Живу любов ближнього проявляв не лише в приватному житті (де пома-гав усякому безкорисно, своїм учням прим. писав навіть підручники, де їх не доставляло), але й у праці для народу. Ревно трудився в кружках самоосвіти, „Відродженню“, „Основи“ й мн. інших. Французська рухливість і зацікавлення, німецька твердість і видержалість про-бивалися скрізь у його характері. Ціка-вився релігією (головно в останніх ча-сах), філософією, естетикою, літературою (писав навіть дещо з діл поезії), ма-тематикою, знав кілька чужих мов, — все те зглибожвав, утверджував, у всьому йшов до поступу й правди.

Праця й правда, дві великі сили вели його ціле життя. І хоч одій-шов од нас у країну Правди, то проте не покинув нас: примір великої душі оставив!

Спочив Ти, Друже, від труду й гамору життя, спочив пройшовши чесно шлях свій. Хайже легкою буде Тобі земля, яку так дуже полюбив, для щастя якої віддав своє життя. (М. М.)

† *Зелений Павло*, учень ПІ. клася Академічної гімн. у Львові і член „Хло-пячої Громади“, „Спорту“ і „Пласту“. Родився 1906 р., а помер 6/5. 1921 р. у Львові в п'ятнадцятий весні життя. Скін-чивши школу вправ у Львові, записався до Академічної гімназії, головного заве-дення, а опісля до реальної гімназії у Львові. Покійний цікавився живо усім, що доторкало студентського життя й так уже в другім півроці ПІ. кл довідавшись про заснування „Хлопячої Громади“, пер-шого від той час кружка української молоді, оден із перших вступає до неї і стає одним із найрухливіших її чле-нів. Цього ще року стає вибраний кля-сою до виділу „Хлопячої Громади“ й на провідника гуртка лігістів із цієї класи. На тім становищі цікавив він до кінця ПІ. класи. Брав участь у всіх секціях згаданого вище кружка й читав рядо книжки визначувані у студентській дія-чальні, або в котрого з товаришів. Нев-довзі вписався до „Пласту“, а в останніх

часах до забавового кружка української шкільної молоді „Спорт“. Словом, цікавився всім, що займало цілий молодий студентський світ. Говіркий, догепний, веселої вдачі, а гаразом і поважний, увічливий і приятельський у відношенні до світтоваришів, цильний, обовязковий і стухнявий у школі й у дома, взірцевий член усіх кружків, до котрих належав, — посідав усі майже прикмети, що ціхували інтелігентного, ідейного молодця. За це любляли покійного та шанували його товариші з класи, відносилися до нього прихильно вчителі, родичі й усі, з котрих мав нагоду стрічатись у своїому житті. Покійник лишив по собі серед

своїх співтоваришів і співчленів незатертий спомин ідейної душі, щирої праці і взорового характеру. Честь його пам'яті! Земля йому пером!

(Реф. Косар Кость, абіт. гімн. провідник „Х. Г.“ і „Спорту“).

† *Курейба Стефан*, обсольтент акад. гімназії у Львові, помер дня 15. серпня п. р. Покійний був взірцевим учеником та щирим товаришем і лишає по собі щирий жаль та незатертий спомин серед львівської молоді. Був членом кількох товариств, м. і. „Ліги Укр. Студентів“ та „Вружка самообразування і. Івана Франка“. Земля йому пером!

Кожний ідейний студент і студентка повинні передплачувати свій студентський часопис „Поступ“.

На пресовий фонд „Поступу“ зложили в польських маках:

И. М. 500. — Млянич Ст. 40. — О. Орський 500. — Дар. Качовський 75. — „Аматор. Кружок“ Перегінсько 100. — о. В. Сенюта 500. — о. екан Фединський Ів. 50. — о. Мельник 50. — о. Роздольський Є. 50. — о. Синський Л. 10. — о. Цар Т. 50. — о. Плешкевич Ігн. 25. — о. Антонішин 25. — о. Др. Цегельський Г. 50. — Годубецьзна К. 1 ср. австр. к. і 40 сріб. рос. кр. — Паславська М. 5. — Кледович С 10. — Садоська М. 15. — Косівна А16. — Кушівна Е. 10. — Неназвані 8045. — Ю. Редько 10. — Николок М. 25. — Гіра М. 20. — МТМ. Львів 3000. — Лабай М. 50. — Яцишин Олена Перемишль 100. кliche: п. Гудницьку Славку, Яворів і п. Левицьку, Городок. — Слонська Оля Перемишль 100. кliche: п. проф. Тишанську Е Перемишль, Левчак Стефу Вільч Гавриляк Батр. Борислав. — о. ректор Бучко Ів. 95. — о. Кравчик 50. — о. Мельник А. Рогатин 100. — Мельникова О. Рогатин 50. — Шевчик К. Волекіт 50. — Гімназисти зі Сокала на руки Тов. Тріски Ів. 360. — Троць К. 100. — Канд. учит. сем. СС. Васильянок. Львів 260, — оо. Редемптористи зі Збоїск 35. — Дмитраш О. 20. — Кулявий П. Edmonton 10 000. — Коверко М. 100. — Учні реальної школи, Ставцислав 300. — Сілка студ.-Українців, Берлін 40 Мп. — Тарнавський Ом. 120. — Гела Ст. уч. III. кл. гімн. Ладова 20 і кliche: Пінчинського Адама з Кракова. — Тарнавський Ом. 120. — Р. Th. Rössler, St. Martin (ayern) 800. — о. Марисюн М. 50. — о. Ігумен Повх М. 500. — Разом: 27.561 Мп і К. — 40 коп. 40 М. нім. Усім Н. Т. Жертводавцям щире: Спасибі!

Присипайте датки на Пресовий Фонд „Поступу“!
Вважайте це своїм народнім обовязком, щобаш часопис як найкраще розвивався.

Наш Прапор

ЧАСОПИС ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ ¹⁾.

СИЛЬНО — ВЕСЕЛО — ВІРНО!

П. Стефаншин.

* * *

Світ радощів манить мене красою
Гей біле цвіття вранці, між росою;
Тривожний дух і мов серце рветься
До того світа, що добром сміється!

І. Гла—вич,

ст. унів. і канд. кооп. курсів.

Гуртова праця.

Серед важких обставин приходиться українським ученикам та студентам учитися. Родичі їх, що зубожіли через довгу війну, не мають змоги дати їм потрібні грошові оруддя, щоб вони змогли спокійно, без турбот учитись. І багато учеників не може навіть найпотрібніших річей купити, як пр. книжки, зошита, олівця, пер, чорнила, а нераз приневолені бігати до щасливіших товаришів та позичати в них потрібної книжки, яку їм родичі не були в силі купити. І хоч молоді ніколи не клопочуться, а деякі навіть і звикли до цієї вічної матеріальної нужди, до цього неустанного браку гарненьких польських марок, то однак кожен з них досвідчений, що такий стан одбивається відемно в його студіях та науковій праці, бо всесторонна й основна наука вимагає бодай середнього добробуту.

„Та як тут говорити про добробут, коли така маса людей живе так от, щоби з голоду не вмерти та щоб голому та босому не ходити“, скаже хтось. „Нема добробуту й не буде — й нам дальше прийдеться вчити та студіювати в біді“ — скаже другий.

І справді, коли ми цьому не зарадимо, то ніколи не поставимо себе на рівні інших студентів та учеників других народів Європи, які до науки мають усе, що потрібно.

Та якже кожен з нас один, чи двох, чи десяткох зарадить цьому безмірові недолі та лиха?

Ні! один нічого не вдіє, — але ми всі ученики, учениці, студенти та студентки, — ми в гурті, кооперативно зробимо

¹⁾ Відділ часопису „ПОСТУП“, присвячений молодшому студентству й молоді виділових шкіль. Рік І. Ч. 8-9.

все, що лише можливе для нас на цьому світі. Бо громада великий чоловік, бо лиш у гурті сила.

Вагу й силу кооперації*) далось уже нераз наочно побачити. Чи це в деяких наших селах, де люде гуртуючись у торговельних, господарських, кредитових та трудових кооперативах увільнились од спекулянтів та посередників, посплачували довги, спровадили собі до господарств ріжні машини й почали вигідніше та краще господарити, позакладали гарні школи, читальні і т. д. Чи хочби й з історії знаємо, що можна зробити в кооперації, в гурті.

В 1848 р. в Англії, в місточку Рочдель узялось сорок і кількох дуже бідних ткачів жити та працювати кооперативно. Заложили з початку кооперативну крамницю, щоб не даватись визискувати на товаришам крамарям. Зложили до цієї кооперативи дрібні уділи разом на суму 680 корон, купили в великій гуртівній товарів та почали вечерами повертаючи з роботи, продавати. В цій крамниці продавали лише за готівку, а зиск розділювали поміж себе відповідно до цього, скільки хто дав уторгувати. Дуже тяжко приходилось їм з початку; насміхались з них інші, але вони дальше держались при своїй крамниці.

По році показалося, що крамниця дала зиски. Сейчас приступило більше членів. Ткачі вчилися щадити, бо в крамниці могли дістати товарів лише за гроші, а нічого на борг. Купували крім цього спільно сирі матеріали, а готові вироби продавали разом у великих покунців з більшим зиском. І з часом кооператива росла, прибувало щораз більше членів і в місточку Рочдель обнімає кооперація під цю пору усі галузи господарства бідного населення. Ця перша кооператива, яку заснували тому сімдесят три роки вбогі ткачі, є сьогодні могоучою інституцією, що має майно на мільйони фунтів штерлінгів.

І првходить мимоволі на думку, що й ученики моглиби в дейже самий спосіб рятуватись од матеріальної нужди та лучитись у такі кооперативи, деби спільно господарили, значить, заспокоювали свої потреби, збували свою працю й заробляли гріш. Такі кооперативи в школах існують уже в усіх європейських народів: в Англіїців, Французів, Німців, Бельгійців, Італійців, а в останніх часах у Польяків.

В Італії було вже до часів війни багато шкільних кооператив, з яких найбільша „Італійська Шкільна Взаїмопоміч“ у Міляно мала 650 філій, 92 тисячі членів-учеників, а сума членських уділів виносила 547.109 лірів. Знову-же шкільна кооператива в Леняно закупувала та розпродувала тисячі шкільних підручників та зошитів: на третьому році існування так розрослася, що могла даром роздати 286 школярам потрібних до науки книжок. Це вже дуже важне діло, бо в нас сьогодні не найдеться мабуть жадна така добродійна інституція, щоб роздарувала шкільних книжок більш, як двісті ученикам.

У Львові мають польські ученики на Хорущині свою кооперативну книгарню, яка солідно заосмотрює своїх членів у книжки й не визискує їх так, як жидівські книгарі. Також ученики академічної гімназії у Львові продавали в рр. 1917—18 власну кооперативну антикварню. Перед польсько-українською війною представляла ця антикварня вартість кількох тисячів корон, і якби не це, що через

*) Слово кооперація походить від латинських слів „cum“ і „opus“ і означає наше слово співпраця. В вузьім значінню називається кооперативою гурт людей для спільної економічної праці.

війну майно провало, вона булаби сьогодні дуже поважною кооперативною учеників-Українців.

У шкільнім 1920/21 році заснували ученики торговельної школи у Львові кооперативну крамницю „Чайка“. Ця кооператива мала на разі 26 членів з уділами по 50 марок, т. е. разом уділового капіталу Мп. 1300. Вписове вносило 10 Мп. і впливало на резервовий фонд кооперативи. „Чайка“ доставляла своїм членам, як також не-членам шкільні прибори. На товарах добивано приблизно 20% зиску й мимо цього цей товар був дешевіший, як в інших склепах, бо кооператива купувала в більших гуртівників, не даючи заробляти посередникам, дрібним скеларям. З кінцем шкільного року дала кооператива близько 6000 (шість тисяч) марок чистого зиску, який Загальні Збори кооперативи розділили на 100% дивіденду від уділів для членів та перенесли решту на резервовий фонд. Кооператива давала жертви на Рідну Школу, а для ученика, що зайнявся діловодством призначила 400 Мп. ремуерації. Члени, що покінчили школу оставили свої уділи в кооперативі, а відняли лише дивіденду.

Ці приміри повинні нас заохотити до цієї праці й ми мусимо мати велику пошану для кооперації, бо в ній лише будуччина загального економічного й культурного розвитку людства.

Якже має виглядати така кооперація шкільної молоді?

Нових спроб не треба, бо маємо вже готові моделі таких шкільних кооперацій у інших народів, а навіть і в нас. Гарні висліди, які дали знані вже нам дві італійські кооперативи, вказують на живучість шкільних кооператив.

Кооперацію розуміється вже в вузнім цього слова значінню, як якусь економічну спілку людей, що кермується кооперативними за-садами. Отже люде гуртуються в торговельній, або сільсько-госпо-дарській, у молочарській або кредитовій кооперативі, щоби спільно-рятувати себе від нужди та щоби краще повести своє господарство. Коли отже говорю про кооперацію молоді, то думаю саме про ці торговельні та кредитові спілки кооперативи, очевидно лиш у меншій обсязі. Шкільна кооператива може зайнятися доста-вою шкільних підручників та приборів для всієї молоді, що вчиться в данім заведенні. Кооператива скуповує старі й уживані вже книжки; збирає за певною винагоро-дою почтові марки, корки до фляшок, пушки з консерв, коробки з сірників та пасти, кусні заліза й міді — й те все перепродує гуртом із незначним зиском. — Менш-більш такою булаби діяль-ність торговельної шкільної кооперативи, при якій можнаби ще брати від членів вкладки ощадности на процент.

Кооператива учеників моглаби зайватися також деякими госпо-дарськими речами: годівлею кріликів, пташат і домашнього дробу, тученням безрого, або огородництва. За спілкові гроші купилосяби, скажім кріликів та наші для них і годувалосяб їх на продаж. Це все здається дрібнички, бо прим. корок для неодного не представляє жадної вартости. Та не треба забувати, що сотки корків до фляшок уже тепер не можна дістати за 100 Мп. І так воно з усім. Треба вже замолоду вчитись господарити, значить кожну найменшу річ зужиткувати. При такій гуртовій праці ми не лише вчимось багато, але рівночасно добуваємо дуже нам потрібного гроша, який можна обернути на допомогу потребуючим ученикам і студентам у нас і в Чехословащині.

Як повинна виглядати взірцева кооператива молоді про-це напишу другим разом. Тепер згадаю лише, як виглядає зви-

чайна торговельна кооператива та якими засадами вона руководиться.

Кожна кооператива-спілка є у відношенні до своїх членів правною одиницею, значить, що оден чи двох чи навіть більше членів не можуть самовільно розпоряджати її майном, як своїм власним. До цього мають право лише правно скликані Загальні Збори членів цієї кооперативи. Загальні Збори вибирають членів Управи кооперативи та Надзвірну Раду і Контрольну Комісію, що має постійний нагляд над діяльністю управляючих. Кооперативи різняться цим од усіх інших спілок, що їх членами може стати необмежене число людей, якщо лише зложать означений Загальними Зборами уділ і дадуть певну поруку. Кооператива не має ніколи на меті осягнути як найбільші зиски коштом покуців, а навпаки зиски звертає вона своїм членам у таким відношенні, скільки кожен із них дав утергувати. Решту зисків призначається на добродійні цілі, або на скріплення резервового фонду.

Дальшою, дуже важною прикметою кооперативи є це, що вона не дає покупцям товарів на борг. Це має велике виховуюче значіння*), бо відучує людей від марнотравства та затягання довгіа, а з другої сторони вчить їх ощадности. Для кооперативи це знова тим вигідніше, що маючи все готівку під рукою не потребує зятягати позичок на закупню товарів, а купує все за готівні гроші.

Це найважливіші прикмети кожної кооперативи й вони не можуть бути зайвими при шкільних кооперативах. Ці власне прикмети надають кооперативам цілої сили й живучости.

У шкільних кооперативах гуртується вся молодь без ріжниць, чи це багатіший, чи бідніший, чи добре вчиться, чи гірше. Тут лучимось для спільного порятунку від нужди та зубожіння й для згуртування наших сил на всіх полях культурної та просвітної праці. Ми гуртуємось у ній, як у великій сім'ї брати, — з однією метою та мрією:

Добути кращого життя для народа й людства.

На кіяці не зашкодилоб розказати ще й про дальше гуртування цих кооператив у т. зв. союзи. При кожній школі, гімназії та семінарії, при вищих школах на академії й університеті, при народних школах, де ученики навчилися трохи числити та думати, основується шкільна кооператива української молоді. Поодинові кооперативи лучаться поміж собою в місцевій, чи там повітовій союз шкільних кооператив, відтак ці союзи організуються у Краєвий Союз союзів, чи там Всеукраїнський Союз шкільних кооператив, якого членами являються вже лише самі союзи. Це дальше гуртування надає дрібненьким кооперативам більшої сили та значіння. Бо коли візьмем одну нашу шкільну кооперативу при торговельній школі „Чайку“, що має 1300 Мп. уділового капіталу, то це дуже невелика й слаба спілка. Але коли таких кооператив буде сто, згуртованих у пяти союзах, то вже цей союз союзів буде інституцією, що матиме 130.000 Мп. уділового капіталу, а річного зиску принесє 600.000 Мп.

Думаючи про кооперацію молоді, згадую про цього батька, що складаючи сім прутів до купи давав їх своєму дужому санові переломати. Та цей не зміг.

І так нас, українську молодь, злучену в ідейних узлах кооперації не переможе жадна сила, бо відтягуючись од усякого політиканства, чи там партійности, будемо служити виключно культурним та економічним завданням нашого народа.

*) Виховуюче значіння кооп. також і в тім, що члени кооперативи дбають не лиш о своє, але й о загальне, суспільне добро. (Ред.)

А. Терів.

Я Л И Ц І .*)

Бачивши цими горячими днями учнів, що виходили з лицю бліді, вихуджені, вичерпані, та проте з очима оживленими надією близьких ферій, — я пригадав собі час, коли то в глибині громадської школи, кінчив свою другу класу під подвійною грозою братів Дорделі. Пригадав собі класу зі стінами вибіленими вапном, два вікна, з котрих одно виходило на подвіря, друге на вулицю, згадав на пів отворені віконниці, що крізь їх світлів скісний луч сонця, а зодочений шил гуляв у перепаленій атмосфері. Ця світляна смуга перелігала мов стріла кімнату й позишала прочу часті сніг в синій тіні, серед якої можна було розрізнити столики порізані ножниками, совиї постаті учнів і наїжену голову вчителя понад катедрою, поміж двома стосами книжок. Здавалося мені, що ще чую в тяжким душним повітрі липневого полудня монотонне жужіння мух, змішане зі світучим голосом „старого“ Дорделія, який вияснив нам першу олімпійську бесіду.

Названо його „старим“, щоб одріжнати його від молодшого брата, Дорделія „молодого“, який учав математики. Цей останній був циніком, зимним і невблаганим; я завдячую йому найбільше неприємні згадки моєї молодости. Я не знав гаразд геометрії; він же не пускав мені цього даром. Також у середу, день, коли він мав свою годину, не занедбував викликати мене до таблиці. Ходів, щоб я виказав рівність трикутників, чи свійства верхніх внутрішніх кутів. Мене проходив мороз: я брав крейду й губку до рук, стирав совісно чорну таблицю, рисував новолі фігуру, щоб зіскати на часі; овісля зачянав я з трудом мій доказ, мішався, букви скакали мені перед очима, і нараз перебивав мене іронічний голос: „Дуже гарно! Ви не знаєте ні слова гаразд... Завтрішній четвер пересидите в „сільським домі...“ Слідуюча задача!“

„Сільський дім“ це була сусідня сая, де відбувано шкільний карцер, а ця жарівлива назва вчителя сердила мене більше, як сама кара.

„Старий“ Дорделі був кращий чоловігата. Свої виклади прикрашував усякими історіями, а розказував їх нераз цілими годинами, забувши зовсім про науку. Він любив балакати про спомини свого дитинства, про свої приватні справи, про своє вино і про свої плян-тації, заложені на краю державного ліса. Ми знали цю його звичку тай надуживали її часто. Коли не вміли язичі, то

давали собі слово, пхнути його на нескінчену балаканину. Він мав буйну фантазію і, коли раз вже пустився що розказувати, не скоро переставав говорити. Передовсім радо розказував про інвазію 1815 р і про одну казочну битву під Сент-Діє. Ця битва, в якій, як він чванився, брав участь, прибирала епічні розміри; кожний раз, коли він про неї розказував, епізоди змінюлися і ставали більше чудесними. Одного дня прикрасив він своє оповідання такими надзвичайними пригодами, що мій товариш Гербільон і я відважились закинути йому брехню.

Добряга задержався нагло, дуже подразнений. Він почервонів, може пригадав собі, що передовсім його як учителя треба поважати і сказав сухо: „Так! Я брехун. Так десять брехун! Скажіть мені вашу лекцію!“

Це була перша ода Горация: *Macenas, atavis edite regibus...*

Ні я, ні Гербільон не знали ні одного словечка.

„Завтра, четвер, ви два проведете в карцері — продовжав „старий“ Дорделі — і перепишете мені оду двадцять раз, щоб раз собі її добре затамила“.

Ми на це заслужили і покрутили головами. На ділі ми були менш подразнені арештом, як тим, що ми перебили незручно його оповідання про битву. При кінці години ми умовилися піти до вчителя просити в нього прощення. Так і зробили, а що він був добряга, то сказав нам, гладячи свою бороду на голену від вісьмох днів:

„Застановившись добре над тим, що це нездорово замикати великих хлопців на цілий день, я рішив злягодати вашу кару. Замість віддавати вас до карцеру, ви підете зі мною і будете мені помагати засаджувати на моїх полі триста щен ялиць, які не можуть довше ждати“.

Ми прийняли очевидно з радістю цю зміну кари і слідуючого дня, в полудне, синалися вже на площину Веель у товаристві „старого“ Дорделія.

* * *

Грунт Дорделія тягнувся довгим чотирикутником по збоці площини, поміж лісом і громадською дорогою. Це був неуправлений обліг, на яким сторчало тут і там кілька нужденних беріз і дві чи три черешні. Коротка й моговата трава покривала його; не росло там нічого крім Великодних ірлісок.

*) Переклав з „Bibliothèque des écoles“, № 13 Роман Ластовецький.

і осіннього терену. Можна було зрозуміти, що Дорделі — практичний розум, мимо своїх перехвалок — бажав зужиткувати цей невжиток, засаджуючи там дерево, яке могло там рости й розвиватися: ялицю.

Дорделі, що любив лісництво, доказував, що ялиця любить рости на землі середньої якости, вмішаній з камінням і глиною. Він любив цю деревину, яка пригадувала йому рідні Вогези і мріяв перемінити свій обліг на свіжий і зелений ялицевий лісок, де він пізніше слухавби музики вітру поміж галуззям.

Дорделі спровадив зі Сент-Діє триста молодих щеп ялиці, високих ледво на одну стопу; в цій хвилині вони знаходилися зложені одна коло другої у вузким рові, виложенім землею й мохом. В облозі було вже виверчено сто дірок у вистарчаючім віддаленню одна від другої.

— Я йду — кавав він до нас — копати дальше ямки; а ви засаджуйте рядком щепи, поставте їх просто в кожну ямку, а потім обшите доброю землею... Зрозуміли?! А тепер, мої товариші, до діла! Наші потомки будуть нам вдячні за це!

Було гарне весняне повітря: ні за горяче, ні за сухе. Білі хмари пливли по ясному небі, кидajući на рівнину легкі тіні о фантастичних вирізах. На краю ліса цвіли дикі черешні, а радісний свист коса заохочував нас до праці. Від часу до часу, підносячи голови, ми бачили хвилясту рівнину, що тремтіла аж на край овиду своїми зеленими збіжжями; в далечині виділя дзвінниця міста, що зносилає з хвилястого ґрунту і пнялася своїм верхком до хмар, де буяли жайворонки. На сто метрів перед нами Дорделі без сурдута, з широким солом'яним капелюхом на голові, з мотиком у руці копав ямки. Нахилиючись і підносячись він представляв на сірій поверхні облога постать дуже рухливу; подобав на велику, білу, дуже тяжку птицю, що намагалася кожної хвилини піднятися, та все падала на землю.

Цей рід перебування в карцері злочину припав нам до вподоби. Новість праці, свіжий воздух, ароматичний запах молодих ялиць і щебетання птичок розвеселяли нас і упрямлювали працю. Та, коли засадили ми трицять щеп, нам стало душно і ми відчули втому. Поволі ослабла наша розмова і ми працювали мовчки, автоматично, неохотно, немов кріпаки на рілі.

— Скажи мені, чи тебе це веселить? — запитав мене нараз Гербільон, витираючи з поту виски.

— Мене? Ні... Я дуже змучений...

— Я, я гину зі спраги, а тут нема нічого напиться.

— Це сотворіння Дорделі моглиби ліпше дати нам бутельку свого старого вина.

— „Він? Таж він занадто скуний! Він знав добре що робить, коли увільнив нас від карцеру. Так заощадив собі на оден день робітників“.

— „Ми його обманимо!“

— „Це накликає пікети, — відповів Гербільон.“

В цій хвилині його сині очі займалися блеском злоби. — „Знаєш що? Треба йому зробити жарт... Садім його сосни головою на діл. Це буде добра комедія“.

Гадка була неколко презлобна. Але як? Ученик, як каже Ля Фонтен, є „проклятуще насіння“, а винахід видався нам незвичайним. Отже ми без найменших викидів совісти закопували ялиці пнем у долину, а корінцем у воздух; приємність, з якою ми виконували цей злісний жарт, уменшила наше умучення. Підчас цього „старий“ Дорделі сто метрів перед нами все ще копав свої ямки, не вважаючи на особлившу поставу, яку ми давали його ялицям. А коли ми таким робом засадили до двіста штук молодих щепок, делямуючи при тім насмішливо „Наші потомки будуть нам вдячні за це!“ дзвінниця міста Веель вибила четверту годину і ми пішли до Дорделія, що був на кінці поля.

— „Вже вибила четверта“ — сказав Гербільон.

— „Га, га, — сказав учитель, — чи ви всьо засадили?“

— „Майже всьо, учителю, але тепер пора вертати домів“.

Дорделі обернувся до своїй плянтаці, приложив руку до чола над очі і сідив терен. На наше щастя він був короткозорий і не бачив виразно рівномірних рядків засаджених щепок. Не віддаючись докладнішому дослідюві сказав: „Ви добре працювали! Можете, панове, відійти!“

Ми не чекали аж він нам це повторить, а на борзі забрались від нього й пішли на відлюдне місце, щоби віддатися дякому танцеві, думаючи про добрий жарт, який ми щойно зробили і про здивування Дорделія, коли він побачить свої ялиці з корінням у воздуху.

* * *

Але слідуючого дня треба було явитися в школі. Ніч успокоїла була трохи наше занепокоєння. Та, коли вступили ми в класу, „люба блідість“ вималювалася на наших обличчях. „Старий“ Дорделі сідив уже за катедрою, бачив, як ми сідали в лавки і навіть не здригнувся.

— „Може він нічого не спостеріг?“ — зашепотів Гербільон.

Підчас цілої лекції, учитель був поважний, спокійний і прислунився до пояснювання авторів без найменшого відступлення від речі. А коли вибила десята година і ми почали в лавках во-

руштитися, він сказав: „Панове Кльод і Гербільон, лишіться; я маю з вами де-що поговорити“.

Ми послухали, а прочі вийшли з класи. Дорделі наложив на себе капелюх, підійшов до нас і, хватаючи кожного з нас за руку, вицідив: „Пільтаї! Ходіть, прошу, підемо на мое поле!“

Не випускаючи нас і не додаючи ні слова — він витягнув нас на двір. А мав він сильний кулак, бо наші руки були стиснені немов кліщами. Не було слободу викрутитися. Впрочім ми були так затривожені, що навіть не думали про це. Скорим кроком прямували ми до його плянтації; він все ще держав нас і не говорив нічого. Ми, меланхолійні, питаючи себе в серці, як це все скінчиться і як задумув він нас покарати, ледві тягнули за собою ноги.

Ввінци прийшли ми на поле, а Дорделі потягнув нас зі скаженістю на перед плянтації. Це поставлення нас віч-на-віч із нашим проступком не мало нічого потішаючого. На сірому облозі двіста молодих ялиць виділи в воздуху своїми корінцями, на яких звисали ще кусняки сухої землі.

— Ось ваше діло, злочинці, — закричав Дорделі, якого гнів подвоювався на вид нашого проступку.

* * *

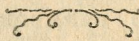
По хвилині відізався до нас поважним і перенятим тоном:

Панове! Коли ви не шануєте вашого вчителя, то повинні що найменше

шанувати деревину. Чи ж знаєте, що це деревина? Це ество живуще як ви і я. Це радість землі, якій вона дає воду жерел, що її зрошують і чорнозем, що її робить урожайною; це здоровля воздуха; зеленістю своєю вона очищує його. Гарна деревина, це свято для очей, а мільони дерев, це в ліс, плац землі, це богатство нації! Край, що не має вже лісів, в краєм марним! Прейшнь дерево в скелетом вашого дому, щоглою кораблів, теплом вашого огнища, якого не дає вам сонце в глибoku зиму. Цей, хто садить дерево, в добродієм людства; хто без причини нищить його в злочинцем. А тепер розсудіть ви самі! За двацять літ цих двіста молодих щеп, яких ви позбавили життя, булиби великі і гарні; вони булиби радістю цього пустого облогу, вони булиби віддали неоцінені прислуги нашим дітям і нам самим. І, щоби задоволити псоту ученика, ви знищили двіста деревець, ви маєте двіста убивств на совісті! Розважте це! Це буде ваша кара; тепер ідіть!

В цій хвилині, коли ми чогось подібного й не сподівалися, щоби без сумніву ліпше вирити свою промову в нашому умі, він вимірив нам з долу плечий два сильні удари так, що ми скотилися дуже завстиджені на громадську дорогу.

Не знаю, яке вражіння викликала ця бесіда на мойого товариша; мене зворушила вона подвійно. Це була моя нодорож до Дамаску і від тоді я всякому сотворінню віддаю належне старання.

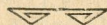
М. Бурцеба.

І ДО МАРІЇ...

... І до Марії я пішов ікони,
куди манили голоси діточі,
там де ніжні лучали тихі тони
святих пісень, що неслись в темінь ноці,
немов вогонь в Мойсєвій долони...
І я пішов до Твоєї ікони.

Я тихо став оподалік громади
і подививсь на ці невинні лица,
що як квітки ізірвані з лєвади
ясні були. Погідні як криниця,
як чистих филь стобарвні водопади,
зінци віч були у цій громаді.

На них немов сплила могуча хвиля,
що їх у мент до Тебе счарувала. —
І глянув я на Тебе... Ти як скєла,
що филь ваги ворожих розбивала,
а для діток своїх одно: любов лиш мама —
І в ряд я став, повстав з свого безсилля!

Олесь Соломаний.

Панахида.

У церкві правилась панахида...

Віттар прибраний квітками. Через вікна сміялося сонце. Ясний сніп лучів золотив хмари ладану, серед яких видвіла стая священника в чорних ризах.

Під бічною стіною Божого дому стояла рідня покійника, а в крилосі жалібними голосами співали малі дячки. Більше не було нікого...

У церкві царювала смута й жалем проймала серця приявних. Здавалось, що сум якийсь великий прилинув аж тут з гробами засяної України й тяжкою зморою клався на всіх...

А коли на мент притихали жалібні співи дячків і священник шелотом вимовляв святі слова — здавалось, що чути легіт вольного вітру з просторої України, що з далеких степів бездольної країни лине шум шовкових трав, а з ним і гомін останнього живого слова покійника...

Бо там, між буйним людом невольничого, рідного краю — він недавно ще поклав своє життя на жертвник його кращої долі..

А в церкві, між найблищими йому за життя людьми, стояла й його дружина й товаришка обовязку. Стояла просто, наче мраморна статуя, якій силу не одвінуть ні дощі, ні громи, ні бурі.. Очі гляділи на віттар, повитий сріблистими хмаркаму ладану, осяяний соняшним промінням. І в імлі пахущого диму бачила вона могилу свого друга, що поклався до вічного сну в далекій стороні України, бачила березовий хрест надмогильний і його розпростерті рамена, на якій судьба розпяла її щастя...

Лише тоді, коли дячки сумними голосами залебеділи „Вічная пам'ять...“ — її душа стрепенулася, а обличча вмилося рясними сльозами...

І всі, що були в церкві, завітали душею над забуту могилку героя обовязку, що серед тисячів інших могил змережала широкі поля України білою барвою надмогильних хрестів і багром людської крові...

Та тих, що клонилися духові покійника й бажали видіти сліди його туземного життя — було мало...

Бо давні його друзі й товариші терпких і радісних хвилин його ідейного життя весело гуторили по каварнях про теплий кутик сямейного життя й готувалися до вечериць...

Осип Корба, гімн.

ПРИЯЗНЬ.

Другові М. Козакові.

Маленьким ще хлопцем я чув — було —
Про „приятель і любов та рай на світі“,
І хоч я слів одих чуттям не міг огріти,
Я чув, що в них є щастя та тепло.

Прийшов вже час закоштувати
Солюдошів, що з приятельі текуть,
Прийшла пора мені сказати:

Миналися літа мої хлопчачі,
Неначе бистра в річечці вода...
Почали вже пробуджуватись силачі
На дні серденька почувати.

„Ніде, ніде так певно як от тут...
Лиш в щирій приятельі мені шукати
Розради й сили в дальшу путь!“

визначтеся, що в Вас володіє інертність або вузкоглядність. — Ю. Р. гімн. Перекладу „Два старики“ не помістили, бо вже був по українськи печатаний. Рукопис одішлетесь по надісланні значків. — І. Г. Львів. Ваш переклад „Прогульки“ поміститься в одному з дальших чисел. „Останній“ за довге. — Мая. „Розстрівна арфа“ mimo добрих сторін не може бути вищеною в нашому вісникові ізза свого розміру. Брак у ній теж винищення. Радьмо на будуще Ваш хист аналізуванія внутрішніх афектів життя розвинути в писанні коротких нарисів, а щойно опися писати довш. Якщо є в Вас щось подібного, пришліть, а радо видрукуємо. — Ст. Верб. Стіль Вашої повельки п. з. „Сирота“ поправний і сама річ на часі, однак мало в ній цього, що моглоб у чомунебудь прислужитися славі нашого студентства. Тому прохаємо пришліть дещо іншого. — Я. Гр. Ваші два надіслані вірші трохи за слабі. Та є в них прояви талану. Тому працюйте над собою, а якщо матимете трохи кращі речі під рукою, пришліть. — Омелян Р. Ваш нарис „По бою“ не міг нам разом бути поміщений. Сподіємося, що це зробиться в дальших числах. — Олесь Сол. „На чатах“ увійде в Ю-е число. — А. Р. Рож. „Психологічний нарис“ за довгий. Якщо маєте щось коротшого, пришліть, а радо вмістимо. Приєднайте теж і поезії, але оригінальні. — Безіменний. Стівів не можемо вмістити. Може маєте дещо кращого. — Вол. Шайон. Ваші жарти, загадки й пр. тепер іще не використовуємо, але може пізніше. — Павло Мик. Вірш „В змлі“ вмістимо в грудневому числі. Все проче нам під хвилью непригідне. Пришліть що нового? — Окріпенко. Хист у Вас є; Прохаємо о нові речі. — Всіх П. Т. передплатників і покушів. „Поступу“ прохаємо відступити нашій адміністрації за оплатою або даром число 2. — В. Потребуємо його для заграничних кольоній, громад і т. д. нашого укр. студентства та інтелігенції. Ми певні, що одному з Вас це число менше буде потрібним. Ходить о добро більшости, тому зробить цю прислугу для наших братів.

— — — За цю частину Редакція не відповідає. — — —

- - - Вже пора присилати замовлення на - - -

студентський
календарець „ІДЕЯ“ (на рік 1921/22)

який незабаром появиться. Збільшений формат — гарні черенки — почвірне „календаріюм“ — уліпшені записники — адреси студентських організацій. Календарець одинокий у своєму роді. — —

Для більших замовлень шкільних комісових ітд. (хоч зо 50 прим.) дається високий опуст. — Спішітьсся, щоби не забракло, як минулого року. Пришліть завдаток по 20 мп. од 1 примірн. Повну — — — — ціну подається в часописах. — — — —

Замовляється на адресу:

ВИДАВНИЦТВО „ДОБРА КНИЖКА“

ЛЬВІВ, СОДОВА, 4.

„УКРАЇНСЬКА ТРИБУНА“

орган української незалежної громадсько-політичної думки, виходить у Варшаві під провідним керівництвом Олександра САЛІКОВСЬКОГО при участі видатних українських літературних сил.

„Українська Трибуна“ виходить по програму великих політичних часописів, міститиме докладні відомости про діяльність державного центру Української Народньої Республіки, про життя української армії по таборах і про становище української еміграції в різних місцевостях Європи; подаватиме на своїх сторінках широку інформацію з різних місцевостей Великої України, а також з Галичини, Буковини, Угорської України, й вишніх українських земель; непохитно боронитиме суверенність України від імперіалістичних замахів на неї з боку чужинців і обстоюватиме добросусідські відносини з державами й народами, що сприятливо ставляться до її державних змагань. — Кожний громадянин України, що співчуває ідеалам демократично-республіканської державности, повинен читати „УКРАЇНСЬКУ ТРИБУНУ“ і допомагати їй поширванню поміж громадянством та населенням українських земель.

Передплата на „Українську Трибуну“.

В Польщі: На місяць 300 мар. п. Для селян робітників, народних учителів, інтернованих козаків і старшин та збігців з Великої України 150 мар.

За кордоном: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії — 10 фр. фр.; Італії — 10 лір; Швейцарії — 5 фр. шв.; Німеччині — 25 мар.; Чехословаччині — 25 кор. чеш. Румунії — 25 лей; Австрії 300 корон.

ДОСТАВА

СТОВАРИШЕННЯ ЗАРЕЄСТРОВАНЕ З ОБМЕЖЕНОЮ (дворазовою) ПОРУКОЮ, ОСНОВАНЕ В ЦІЛІ ЗГУРТОВАННЯ ТОРГОВЛІ ЦЕРКОВНИХ РІЧИЙ В УКРАЇНСЬКИХ РУКАХ. —

ДИРЕКЦІЯ: ЛЬВІВ, вул. ДОМІНІКАНСЬКА II.

СКЛАДИ: ЛЬВІВ, вул. Руська ч. 20. ПЕРЕМИШЛЬ, Ринок ч. 23.

Поручає свої багато заосмотрені **склади усяких церковних річий.** — Приймає всякі **замовлення, наприви, золочення і переплетки книг.** — Виконує всякі **роботи малярські і різьбарські.** — Поручає **підприємців будови і наприви.** — Виготовлює церковні **хоругви та прапори для „Соколів“, „Січій“ і читалень „Просвіти“** від найдешевших до найвибагливіших, церковне **білля, обрус.** До — ставляє усякого рода **килими та дивани** до церков та кімнат. —

Кожний Українець, кожда Церков, повинні бути членами „Достави“.

Уділ 50 М., вписове 1 М. (також ратами), дивід. за 1919 р. 6⁰/₁₀₀.

Церквам-Членам при закупні додатковий плуст 2⁰/₁₀₀.

Часть зиску розділює „Достава“ на церковні і народні цілі.

Хто купує в „Доставі“, купує у себе; збільшує народне — майно, попирає рідний промисл і торгівлю. —